Nr 1 (104) – A Рік 18

Січень-Лютий 2012

РИМО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА В УКРАЇНІ

Wołanie z Wołynia
Волання з Волині

Релігійно-суспільне видання Римо-Католицької Луцької Дієцезії

Двомісячник **Wołanie z Wołynia** – *Волання з Волині*
Часопис заснований у 1994 році. **Засновник і видавець:**
Римо-Католицька парафія Успіння Пресвятої Діви Марії в Острозі.
Головний редактор: о. Вітольд-Йосиф Ковалів.
Редакція: Ірина Андрощук, Ірина Дейнека, о. Григорій Драус, о. Йосиф Козловський, Людмила Поліщук, о. Владислав Чайка, о. Вальдемар Шляхта, Інна Шостак, о. Андрій Щіслович.
Редакція публікує матеріали, не завжди поділяючи погляди їх авторів. Вміщені в часописі матеріали можуть бути передруковані з посиланням на джерело.

Адреса редакції:

✉ вул. Кардашевича, 1
35800 м. Остріг,
Рівненська обл.
Україна

☎&Fax + 380 (3654) 2-30-38

E-mail: vykovaliv@gmail.com

http://www.wolaniecom.parafia.info.pl/

Свідоцтво про реєстрацію:
РВ № 187 від 15 травня 1997 р.

* * *

„Волинський Біографічний Словник”
“Wołyński Słownik Biograficzny”:
http://wolynskislownikbiograficzny.blox.pl/

„Щоденник, що пишеться над Горинню”
“Dziennik pisany nad Horyniem”:
http://ostrog.blox.pl/

З М І С Т

стор. 3-5: Архієпископ Мечислав МОКШИЦЬКИЙ, *Пастирський лист Львівського Архиєпископа латинського обряду на початок Ювілейного Року 600-ліття перенесення столиці львівських архиєпископів з Галича до Львова (1412)*

стор. 6-7: Ян КОВАЛЬЧУК, *«Незакінчені Волинські Святі Меси» в Кракові*

стор. 8-9: О. Блажей МЄЛЬЦАРЕК OMI, *Бенедикт XVI нагородив отця Павла Вишковського OMI медаллю «Pro Ecclesia et Pontifice»*

стор. 10: *XXIV Конкурс Поезії «На порозі Кресів»*

стор. 11-12: О. Мечислав МАЛІНСЬКИЙ, *Дружба*

стор. 13-14: *25-та річниця від дня смерті Слуги Божого отця Франциска Бляхніцького (1921-1987)*

стор. 15-20: Ян-Антоній ПАШКЕВИЧ, *Холмська губернія*

стор. 21-24: Кшиштоф ВОЙЦЕХОВСЬКИЙ, *Любив поляків і українців*

стор. 25-26: Аркадіуш БЕДНАРЧИК, *Відкриття останків гетьмана Яна-Кароля Ходкевича*

стор. 27-29: О. Генрик КРУКОВСЬКИЙ, *Холмський фенікс*

стор. 30: tr, *Кузнецовськ вшанував Бандеру і Шухевича*

стор. 31-32: О. Вітольд-Йосиф КОВАЛІВ, *Лев Маркович – український сенатор РП з Острога*

стор. 33-36: Зофія КОССАК, *Азалієві гаї*

стор. 37-38: Анджей КОРАБ, *„Расистка” рятувала євреїв*

стор. 38-40: Єжи РОЙТЕР, *Князь Роман Сангушко*

стор. 41-43: О. Чеслав ДРОНЖЕК SI, *Вступ до «вибору листів» блаженного Отця Яна Бейзима SI*

стор. 44-45: О. Ян БЕЙЗИМ SI, *Тяжко йде, як з каменя*

стор. 46: Збігнєв ЛЄВІНСЬКИЙ, *...А біла сукенка залишиться у шафі...*

стор. 47-48: Кшиштоф-Рафал ПРОКОП, *Зиґмунт Чижовський 1666*

Слово Пастиря - Słowo Pasterza

Пастирський лист Львівського Архиєпископа латинського обряду на початок Ювілейного Року 600-ліття перенесення столиці львівських архиєпископів з Галича до Львова (1412)

Дорогі Брати в священстві та усі вірні Браття і Сестри!

В ім'я Боже та під опікою Пресвятої Богородиці Діви Марії ми привітали довгоочікуваний 2012 рік, в котрому Львівська архідієцезія латинського обряду радіє з 600-ліття тривання своєї столиці у Львові. Розпочнемо Ювілейний Рік урочистою Святою Месою в архідієцезіяльній базиліці об 10.00 год. 1 лютого, а також урочисто його закінчимо в урочистість Пресвятої Родини 30 грудня ц.р. Намагатимемося прожити цей час в дусі вдячності Господу Богу за всі благодаті, якими обдарував нас й наших предків через служіння львівської Церкви.

1. Значення Ювілею

Метою кожного Ювілею є ще раз і ще глибше навернутися до Бога, котрий являється джерелом та подателем всякого добра. За часів Старого Завіту що 50 років святкували Ювілейний Рік. Був це час визволення всіх мешканців краю від всілякої неволі та повернення спадкових дібр до первісного власника, був це також час відшкодування завданих іншим кривд. Був він пов'язаний теж і з подякою Богові за усе отримане з Його руки добро.

2. Згадування Господнього діяння

Прагнемо прожити наш Ювілей в дусі навернення наших сердець до Бога і відшкодування того що, ми є в змозі направити. Маємо свідомість, що Ювілей це і прослава Бога. Славимо Бога завжди, коли розповідаємо про вчинені Ним для нас великі речі. Тож нехай сягання до історичних джерел та розважання отриманих від Всевишнього благодатей також буде нашою Йому дякою.

Пробігаючи в думках 600 років з миті встановлення столиці нашої Архідієцезії у Львові аж по сьогодні віднаходимо безліч приводів до вдячності Господу Богу за дар віри та свідоцтва. Життя Церкви, якої садиба з волі Апостольського Престолу в 1412 році була перенесена з Галича до Львова, з того часу щедро розвивалося завдяки залишеному після себе доброму імені, свідоцтві та великій праці блаженного Якова Стрепи з роду Стжемє, котрий з 1391 по 1409 роки був пастирем нашої Архідієцезії.

Варто нам пригадати хоч би деякі історичні реалії, що спонукають нас до пишання та вдячності Богу за те, що знаходилися посеред нас святі й процвітали незлічимі діла плідні в діяння Господньої благодаті.

Свідоцтвом розвинутого духовного життя являються численні і чудові храми у Львові й цілій Архідієцезії. Від самого початку поставали тут один за одним монастирі, в котрих здіймалася до небес Божа слава, а потребуючі в них знаходили підтримку. Наше місто звали urbs monachorum, тобто монашим містом. Діяльність Богу посвячених осіб справила, що Львів став осередком духовного і інтелектуального життя, котре віддавало своїм сяйвом на сотні кілометрів і стало звісним у Європі. Було тут багато орденів. Серед найбільш знаних слід перелічити: францисканці, конвентуальні францисканці, бернардини, домініканці, єзуїти, піяри, кармеліти, місіонери, августіяни, альбертинці, редемптористи, воскресінці. З жіночих згромаджень – бенедиктинки, клариски, кармелітки, сакраментки, домініканки, бригідки, шаритки. З новопосталих, що особливо вписалися в життя Архідієцезії є сестри св. Йосипа, феліціанки, францисканки Родини Марії, сестри слугині Пресвятого Серця Ісусового.

Слід тут згадати про дієцезіяльне духовенство, котре променіло побожністю та високим рівнем культури. В нашу духовну спадщину вписалося також незлічимі постаті мирян, котрі в своєму житті керуючись Євангелієм будували Боже Царство посеред нас.

Мирне співіснування трьох католицьких обрядів принесло місту назву urbs catholicissima, тобто в найвищій мірі католицьке. Львів стався взірцем, як можна спільно жити людям маючи різні віросповідання та обрядовість.

Пам'ятаймо і про те, що історія нашої Церкви була оздоблена розквітом побожності до Пресвятої Діви Марії. Доказом цього є санктуарії присвячені на Її честь, на чолі з кафедральним храмом, у котрому до сьогодні славимо Милосердну Матір Божу, Пречудову Зірку Міста Львова.

Неможливо не зазначити, що XIX і перша половина XX віку були назначені харизматичною діяльністю святих львівської Архідієцезії. Між ними особливе місце займає священик Зиґмунт Ґораздовський – який з посвятою виконував діла милосердя, служачи убогим та в тій же цілі заснував Згромадження Сестер Святого Йосипа Обручника Пресвятої Діви Марії; архієпископ Йосип Більчевський, котрий особливий натиск клав на виховання молодого покоління, а також будував багато храмів; сестра Марта Вєцка, апостолка єдності, котра віддала своє життя за ближнього. Поруч них не забуваймо й про отця Серафина Кашубу, єпископа Яна Цєнького, єпископа Рафаїла Керницького, священика Генрика Мосінґа, а також багатьох священиків, Богу посвячених осіб і мирян, що стояли на сторожі католицької віри у важких часах тоталітаризму й комунізму.

3. З довірою в Божу поміч звертаємося у майбутнє

Славимо Бога і Його доброту не лише тоді, коли згадуємо Господні діла. Хвалимо Його теж і тоді, коли

визнаємо наші гріхи і знову до Нього навертаємося. Через дозвіл Святішого Отця Бенедикта XVI протягом тривання цілого Ювілейного Року можемо отримувати спеціальні благодаті. Виражає це декрет Апостольської Пенітенціарії, котрий надає привілей отримання прощення кар та провин за гріхи вірним, що беруть участь в урочистостях Ювілею, котрі чи то приватно, чи групово навідують санктуарії нашої архідієцезії під час тривання Ювілейного Року. Цілковитий відпуст можливим буде отримати після виконання звичайних умов, до котрих належать: Таїнство Сповіді, Святе Причастя і молитва в наміреннях Святішого Отця та відсутність прив'язаності до будь-якого, навіть легкого гріха. Особи старші, хворі й усі, котрі з певних логічних причин не можуть виходити з домів матимуть теж можливість отримати цілковите прощення кар та провин за гріхи, коли духовно єднатимуться в святкуванні Ювілею та жертвуватимуть Господу через посередництво Марії свої труди і терпіння, маючи намір відпокутувати власні провини і при нагоді виконають звичайні умови цілковитого відпусту. Щоб дати можливість вірним навідувати санктуарії Архідієцезії та черпати зі скарбів Господніх ласк, протягом Ювілейного Року в сповідальницях чекатимуть на нас священики, створюючи можливість приступити до Таїнства Покути та Поєднання.

Якщо ж виславляємо Бога пригадуючи благодаті, яких досвідчили з Божого милосердя наші батьки, то можемо бути певні, що й нам також Господь не відмовить того, чого потребуємо і з довірою просимо.

4. Ціль Ювілею

Ювілей скеровує наші думки в сторону Бога, його ціллю є зміцнення наших з Ним відносин. Пригадуючи нам про необхідність навернення повинен очистити, зміцнити і поглибити нашу самопожертву Богові. Реальність навернення криє в соді вибір нового напрямку життя, повернення цілої особистості в сторону Того, котрий нас покликав – Бога! Щоб бути в стані прийняти заклик до навернення передусім необхідно звернути свій погляд і занурити його в Тому, котрий кличе до внутрішньої переміни. Чудовою нагодою до цього є ювілейні урочистості і з цієї ж нагоди ширше відчинені двері до скарбниці Божих благодатей. Тому прагну всіх сердечно заохотити до участі в святкуванні Ювілейного Року. Особливо запрошую Вас на Інаугурацію Ювілею, котра відбудеться 1 лютого 2012 року в Львівській архікатедрі. Нехай наша чисельна присутність в цей день в серці Архідієцезії і Митрополії на Євхаристії буде виразом нашої віри та вдячності за кожне досвідчене від Нього добро.

Заохочую також усіх вірних Архідієцезії та наших гостей до частих відвідин санктуаріїв, визначених в кожному деканаті, в котрих в Ювілейному Році можна отримати цілковитий відпуст, завдяки щедрому обдаруванню нас Апостольським Престолом.

Нехай благословення Наступника Святого Петра, Святішого Отця Бенедикта XVI, товаришує нам на протязі цілого Ювілейного Року і причиняється до поглиблення нашої радості з перебування в Христовій Церкві та відповідальності за Неї.

✠ Мечислав Мокшицький
Архієпископ Львівський Митрополит

Львів, Урочистість Пресвятої
Богородиці Діви, 1 січня 2012 року

Джерело: http://rkc.lviv.ua/

З життя Церкви - Z życia Kościoła

«НЕЗАКІНЧЕНІ ВОЛИНСЬКІ СВЯТІ МЕСИ» В КРАКОВІ

У п'ятницю 24 лютого 2012 р. в Бібліотеці Яґеллонського Університету відбулася міжнародна конференція на тему мучеництва католицьких священиків на Волині, яку організувала «Рубіжна Станиця».

Співорганізаторами були: Яґеллонська Бібліотека, Центр UCRAINICUM Люблінського католицького університету, Центр документації самостійницького чину, Інститут церковних досліджень у Луцьку, Інститут національної пам'яті відділ у Кракові, Католицьке товариство «Civitas Christiana», Collegium Vigrense, Академічна книгарня, Історична секція Польського теологічного товариства в Кракові.

Медіальний патронат над конференцією мали: «Gość Niedzielny», «Krakowskie Pismo Kresowe», «Kresy.pl», «TVP Historia» і «Волання з Волині».

ДЕЩО З ІСТОРІЇ

У багатьох місцевостях на Волині костели і плебанії стали станицями самооборони на чолі зі священиками-командирами. Зокрема в Острозі над Горинню самообороною командував о. Ремігіуш Кранц OFMCap., у Володимирі-Волинському – о. Станіслав Кобилецький, у Дедеркалах – о. Юзеф Кучинський, у Гуті Степанській – о. Броніслав Джепецький, у найбільшому центрі самооборони Пшебражі помічником командира був о. Станіслав Щипта. Отець Ґабріель Банась OFMCap., парох Оженина біля Острога організував у 1943-1944 роках центр самооборони від атак УПА в Оженині, Маївці та Вітольдувці.

У результаті діянь УПА біля 70 відсотків парафій, особливо сільських, перестало існувати. Костели і каплиці були знищені або спустошені. Долю святинь поділили різні оснащення і літургійні шати, архівні фонди і т.д. Священики Антоній Пьотровський, Антоній Добмровський і Ґрацян Рудницький були капеланами 27 Волинської Дивізії Армії Крайової (далі АК). Постійно з АК співпрацювали також священики Антоній Хоміцький і Міхал Жуковський. О. Леон Сьпєвак був капеланом великого партизанського загону Армії Крайової під командуванням капітана Владислава Коханського «Вуйка», а після схоплення його НКВД – був капеланом І Армії Війська Польського.

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ

Конференція була вшануванням пам'яті духовних, котрі загинули на Волині, даючи свідоцтво витривання і служіння Церкві. До відкриття конференції в костелі Найсвятішого Ісусового Серця в Кракові (вул. Ґарнцарська, 24) була відправлена урочиста св. Меса в наміренні волинського духовенства – жертв злочину. Літургію очолив Його Преосвященство О. Єпископ Маркіян Трофим'як, ординарій Луцької дієцезії. Співслужили: о. проф. Юзеф Марецький, з Папського Університету Йоана Павла II в Кракові, о. Людвік Кєрас, о. кан. Вітольд-Йосиф Ковалів з Острога на Волині.

Спочатку конференції слово до присутніх виголосив Його Преосвященство О. Єпископ Маркіян Трофим'як, котрий наголосив на те, що «*кожна така конференція є безцінною*». Нинішній ординарій Луцької дієцезії висловив задоволення з того, що «*пам'ять буде зміцнена і передана наступним поколінням*».

Були виголошені такі реферати: о. проф. габ. Юзеф Марецький, Інститут національної пам'яті, Краків, «*Богослужіння без кінця в минулому*»; Вацлав Шетельницький, Краків, «*Канонічні аспекти незакінчених св. Мес*»; о. Людвік Кєрас, «*Свідоцтво життя і мучеництва Слуги Божого о. Людвіка Вродарчика*»; д-р Леон Попек Інститут національної пам'яті, Люблін, «*Втрати духовенства на Волині в період II світової війни*»; Єва Сємашко, Варшава, «*Sacrum і Profanum – особливі антикатолицькі акти в діяннях ОУН, УПА та їх прихильників*»; прок. Лукаш Ґрамза, Інститут національної пам'яті, «*Юридичні аспекти геноциду*»; д-р габ. Анджей А. Зємба, Яґеллонський Університет, «*Відношення митрополита А. Шептицького до злочину на Волині*».

У дискусії, зокрема, взяв слово Адам Мацедонський, котрий звернувся із закликом про гідне вшанування жертв різні на Волині.

Ян Ковальчук

Єпископ Маркіян Трофим'як і Леон Попек

Фот. Людмила Поліщук

P.S. Варто подивитися повідомлення в Телебаченні Краків:
http://www.youtube.com/watch?v=vna-KIqGatpQ&context=C391b4d6ADOEg-sToPDskJLEz_dsfZHU11w094TG9dc
а також звернення oraz apel Адама Мацедонського:
http://www.youtube.com/watch?v=I5mhLBGFm1A

З життя Церкви в Україні - Z życia Kościoła na Ukrainie

БЕНЕДИКТ XVI НАГОРОДИВ ОТЦЯ ПАВЛА ВИШКОВСЬКОГО ОМІ МЕДАЛЛЮ «*PRO ECCLESIA ET PONTIFICE*»

21 лютого 2012 р. Апостольський Нунцій в Україні архієпископ Томас Ґалліксон вручив отцю Павлу Вишковському ОМІ Хрест «*Pro Ecclesia et Pontifice*» за заслуги для Церкви. Урочистість відбулася в Апостольській Нунціатурі в Києві у присутності зверхників Римо-Католицької і Греко-Католицької Церков. Присутніми були: архієпископ Петро Мальчук – ординарій Києво-Житомирської дієцезії Римо-Католицької Церкви, єпископи-помічники Станіслав Широкорадюк і Віталій Скомаровський, а також єпископ Богдан Дзюрах – секретар Синоду Греко-Католицької Церкви в Україні, і співбрати із Згромадження Місіонерів Облатів Непорочної Марії.

Хрест заслуги «*Pro Ecclesia et Pontifice*» був встановлений папою Леоном XIII 17 липня 1888 року Апостольським Посланням «*Quod Singulari Dei Concessu*» з нагоди його 50-ої річниці священства. Це найвища нагорода, яку Святіший Отець може дати священицькій особі, яка не приймає титулів каноніка, або прелата по причині чернечого стану. Такими нагородами були відзначені співбрати о. Павла зі Згромадження Місіонерів Облатів Непорочної Марії: о. Станлей Пухняк в 1960 році за душпастирську працю серед емігрантів у Сполучених Штатах Америки, о. Франціск Зерард Моррісей в 1987 році, як експерт і професор канонічного права в Канаді, у 1993 році о. Станіслав Циґаняк з Польщі за будову костелу і розвиток парафії Пресвятої Діви Марії Цариці Миру у Вроцлаві.

Нагородження о. Павла Вишковського

Фот. „Місійні Дороги”

Це відзначення можуть отримати також черниці й світські особи. Зокрема Хрест «*Pro Ecclesia et Pontifice*» в 1993 році отримала блаженна Мати

Тереза з Калькути, а в 2009 році Мати Ангеліка засновниця Телебачення Вічного Слова, яка сьогодні існує в 26 країнах світу. Серед світських осіб у 1981 році цю нагороду отримала Ванда Пултавська, відомий польський науковець і директор Інституту родин при Папській Теологічній Академії в Кракові, яким керувала 33 роки.

В Україні медаллю «*Pro Ecclesia et Pontifice*» в 1997 році відзначили Єпископа Мукачевського Греко-Католицької Церкви, єпископа Мілана Шашіка SM, а в 2008 році велебного отця Петра Жарковського OFM – колишнього генерального вікарія Мукачівської дієцезії РКЦ.

Отець Павло Вишковський отримав нагороду через три тижні після 6-річної праці секретарем в Апостольській Нунціатурі. Його місце зайняв о. Патрик Оліх OFM – секретар Провінції Братів Менших.

Отець Павло сердечно подякував Святішому Отцю Бенедикту XVI, на руки Апостольського Нунція архієпископа Томаса Ґалліксона, за «*несподівану нагороду*». Як підкреслив отець Вишковський: «*Із зворушенням і тривогою приймаю таку велику нагороду. Із зворушенням тому, що взагалі щось подібного не очікував і, щиро говорячи, цю відзнаку повинен отримати Ісус, котрому вдалося зробити щось доброго, послуговуючись мною. А з тривогою тому, що я ще замолодий на нагороди. В Україні є достойніші священики, особи чернечі й світські люди, котрі зберегли віру у час переслідувань і до сьогодні служать з відданням, ревністю і відвагою. Якщо вже я „впав в око" Святішому Отцю – то хочу цю нагороду присвятити, власне, їм, і від їхнього імені для нашої Римо-Католицької Церкви в Україні, для моїх Батьків, для Згромадження Місіонерів Облатів Непорочної Марії і для всіх тих, кого Бог поставив на моїй життєвій дорозі. Прошу про молитву, щоб не підвів довіру Святішого Отця*».

Коротка біографія

Отець Павло Вишковський OFM народився в 1975 році у містечку Бар, у Вінницькій області. Від 1992 року є членом Згромадження Місіонерів Облатів Непорочної Марії. У 1993-1999 роках навчався у Місійній Вищій Духовній Семінарії в Обрі (Польща), прийняв таїнство священства. Від липня 1999 року працював душпастирем, місіонером і форматором в Україні. У 2001-2003 роках навчався в Римі, де здобув ліценціат і докторат з теології. Від 2006 року до 30 січня 2012 року був секретарем в Апостольській Нунціатурі в Україні.

Від 7 березня 2005 року директор Католицького центру мас-медіа в Києві. Від 24 листопада 2011 року – прес-секретар Конференції Єпископату України. Він автор більше як 10 книжок, які були видані в загальному біля 50000 екземплярів. Він відповідав за будівництво нової канцелярії Католицького центру мас-медіа, також ініціатор повстання «Радіо Марія» в Україні, «Телебачення Віковічного Слова» EWTN, а також багатьох інших проектів, зокрема, російськомовної версії часопису для дітей «Водограй», який нині розповсюджується в російськомовних країнах колишнього Радянського Союзу, часопис для наймолодших «Водограйчик» та інші.

о. Блажей Мєльцарек ОМІ

Оголошення - Ogłoszenie

XXIV КОНКУРС ПОЕЗІЇ «НА ПОРОЗІ КРЕСІВ»

Надбужанське Товариство Культури – Середовище Кресових Родин у Холмі

оголошує

XXIV Загальнопольський Конкурс Поезії «*На порозі Кресів*» «*Корнель Уєйський (1823-1897) – цінуй забуту могилу з-під Львова*»

Твори, надіслані на конкурс, повинні відноситися до загальної теми Рубежів, історії, традиції, мальовничості, а також події початку XXI століття.

Спеціальна нагорода буде призначена за творчість, присвячену Корнелю Уєйському в 150-ту річницю від дня смерті, котрий похований у Павлові біля Львова, останньому поету, котрий із спадщини романтизму витягнув великі народні істини.

Конкурс має відкритий характер. Запрошуються поети з Польщі, а також з-за кордону. Потрібно надіслати три поетичні твори, які до цього часу не публікувалися, у трьох екземплярах написаних друком, або розбірливо рукописно (у випадку праць з іншої країни), забезпечених символом. До символу потрібно додати інформацію: ім'я та прізвище автора, дату народження, адресу, телефон, де працює. У випадку, коли автор належить до творчих спілок, потрібно надати повну назву спілки.

Підсумки Конкурсу відбудуться у травні 2012 р. під час Кресової Бесіди у Холмі, на яку будуть запрошені лауреати Конкурсу. Передбачується їх опублікувати у пресі. Праці на конкурс очікуємо до 1 травня 2012 р. на адресу:

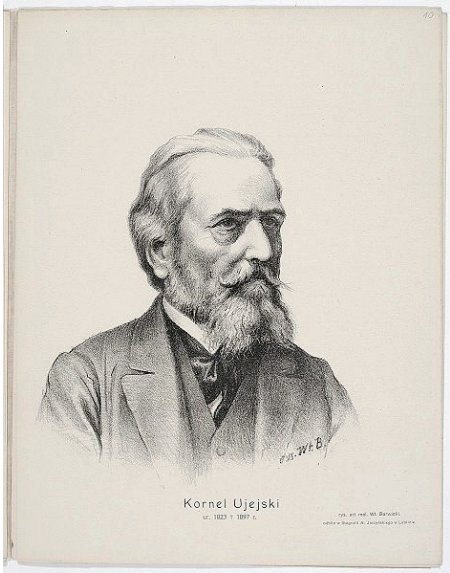

Корнель Уєйський – малюнок Владислава Барвицького
Репр. Wikimedia Commons

Konkurs Poetycki „U progu Kresów"
ul. Katedralna 15/2
22-100 Chełm, woj. lubelskie

Організатори конкурсних праць не повертають. Автори, котрі візьмуть участь у конкурсі, дають згоду на публікацію і обробку своїх особистих даних в публікаціях і в оголошеннях результатів.

Вірити в Христа - Wierzyć w Chrystusa

ДРУЖБА

Вибраний брат

Я довго не міг зрозуміти історію Лазаря в житті Господа Ісуса, навіть цілком виразно був нею шокований. Він, Божий Син, мав друга. Якогось там Лазаря з Витанії. Євангелія говорить, що Господь Ісус два рази плакав: раз над Єрусалимом, а другий – власне біля могили Лазаря. Ті, котрі там стояли, говорили: «*Дивіться, як він його любив*». Цей факт нам щось говорить. Самій людині важко йти через життя. Добре мати когось, про кого можна сказати, що він є другом.

Але не просто знайти друга. Не просто знайти навіть доброго колегу, тому що не легко пізнати цінність людини. Особливо тоді, коли опинишся в новому середовищі, або тоді, коли до твого середовища прийде нова людина, тоді слухай, що вона говорить, спостерігай, як вона поступає, як себе веде, щоб пізніше не було таких історій, які часто повторюються: «*Мамо, яку маємо гарну колежанку, яка вона мудра, як все знає, Має батька, котрий…*». А коли мама через кілька місяців запитає: «*А що з тією новою колежанкою?*», часто звучить відповідь: «*свиня*».

Як розпізнавати людей? Я тобі скажу те, що сам вважаю за деталі, але дуже суттєві для людини.

1. Що вона говорить про тебе під час твоєї відсутності? Якщо напевно ствердиш, що за твій рахунок забавляє товариство (особливо йдеться про

ситуації: хлопець по відношенню до дівчат, дівчина по відношенню до хлопців) – то дай собі з нею спокій.

2. Як людина поступає у матеріальних справах? Йдеться про дрібниці. Позичить у тебе, наприклад, на квиток у кіно. Вкінці кінців не виграв у лотерею мільйон гривень, ані ти, ані твої батьки. Знаю, що будеш себе відчувати дуже незручно, але врешті решт ти повинен витиснути із себе: «*Пам'ятаєш, ти позичив у мене на кіно*». А зараз слухай, що буде далі. Може бути і так: «*Тааак? Не пам'ятаю, Але вкінці кінців можу тобі повернути. Сьогодні не маю при собі*». Можливо через якийсь час видушиш із себе решту відваги і нагадаєш другий раз. Відбудеться подібне: «*Що ти так нагадуєш? Думаєш, що мені потрібні твої дурні кілька гривень?*». Більше не нагадуй. Трудно, позичив негіднику, грошей не побачиш, але повинен хоча б

стільки зрозуміти, що це не та людина, котра могла б бути твоїм колегою.

Колежанка просить позичити їй блузку. Поверне брудну і зім'яту. Позичить хустку на шию, а коли зі страхом побачиш дірку, то вона тобі пояснить, що хусточку можна так зв'язати, щоб нічого не буде видно.

Колега позичить лижі, віднесе їх назад ввечері. Ти його попросиш: «*Побудь трохи, розкажеш, як там було*». Але він буде дуже спішити. Після його виходу оглянеш лижі (маєш їх одні, обходишся з ними, як з чимось тобі дорогим) і бачиш, що і у них одірваний кусок пластмаси. «*Ах, то це тому він так спішив, щоб я при ньому цього не помітив*».

Усе може трапитися. Можливо хтось забуде про позичені гроші, але коли йому про це нагадаєш, то він, наприклад, скаже: «*Перепрошую тебе, на смерть забувся. Не має при собі, завтра віддам, лише прошу, нагадай мені, бо маю таку погану пам'ять*». Принесе і ще раз перепросить. Може трапитися, що пошкодиться позичена річ. «*Подивися, що сталося, я ненароком порвала твою хустку. Ходила по магазинах, щоб дістати таку саму, але не було. Принесла тобі подібну, можливо тобі сподобається*».

3. Послухай, що людина говорить про свою маму і про свого батька, особливо, коли її батьки – це прості люди. Нагадай собі, як вона себе веде супроти своєї матері, коли зовсім несподівано вона увійшла в групу її колег, роблячи при цьому товариські безтактності. Якщо виразиться про неї зневажливо, пам'ятай: не має поваги до батьків, то і не буде шанувати нікого, тебе також. І навпаки: якщо в таких делікатних ситуаціях зможе зайняти позицію, сповнену поваги до батьків, то цей факт виразно свідчить про її цінність.

Одночасно йдеться про позитив. Як його окреслити? Можливо одним словом: захоплення. Воно може прийти раптово, як удар, а можливо буде розвиватися повільно, як квітка. І так, у міру пропливу часу, щораз більше у цій людині будеш бачити добра: вразливості, мудрості, чесності, безкорисливості – по відношенні до тебе і до кожної людини. Буде тобі з нею добре: тобі захочеться перебувати в її товаристві, слухати, що говорить, і розповідати їй про свої справи, конфронтація її поглядів із своїми, прислухатися до її зауважень і порад. І при цьому – це перераховую, хоча це очевидне і не піддається сумніву – будеш впевнений, що вона не зрадить, що завжди тобі допоможе.

Не легко йти самому через життя. Не легко також знайти друга. Але спробуй.

(далі буде)

о. Мечислав Малінський

З польської переклала
Людмила Поліщук

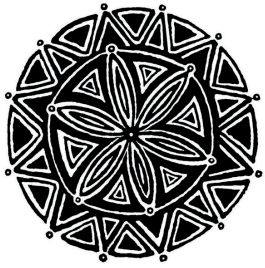

Молитва - Modlitwa

25-ТА РІЧНИЦЯ ВІД ДНЯ СМЕРТІ СЛУГИ БОЖОГО ОТЦЯ ФРАНЦИСКА БЛЯХНІЦЬКОГО (1921-1987)

О. Франциск Бляхніцький народився 24 березня 1921 р. в Рибніку; помер 27 лютого 1987 р. у Карлзберзі (Німеччина); польський католицький священик, кандидат на вівтарі, засновник і духовний отець Руху Світло-Життя – одного з рухів відновлення Церкви згідно навчання Ватиканського Собору II, а також спільноти Богу посвяченого життя Інституту Непорочної Матері Церкви.

Боровся з гітлерівським окупантом під час II світової війни, в'язень концтабору Аушвіц.

Після війни вступив до Сілезької Вищої Духовної Семінарії в Кракові, ієрейські свячення отримав в 1950 р.; ініціатор Руху Стриманості, засновник Руху Визволення Людини, Християнської Служби Визволення Народу, Міжнародного Центру Євангелізації Світло-Життя в Карлзберзі.

Посмертно нагороджений Командорським Хрестом Ордену Відродження Польщі, а також Освенцімським Хрестом. У 1995 р. почався його беатифікаційний процес. Від 2000 р. гріб о. Блахніцького знаходиться в костелі Доброго Пастиря в Кросценку над Дунайцем.

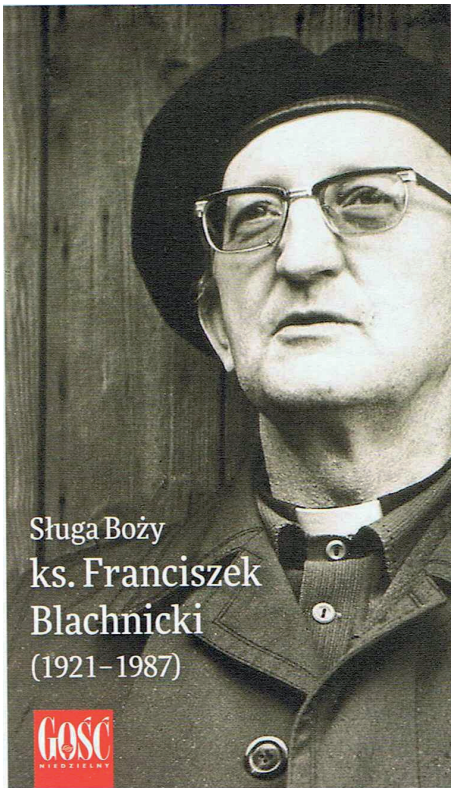

Молитва про беатифікацію

Боже, Отець всіх людей, Ти в повноті часу послав до нас Свого Сина, щоб розпорошені Божі діти зібрати в одно і міццю Святого Духа дозволяєш нам брати участь у Твоєму житті. Ти у кожен час закликаєш люд і народи, щоб, очищені у Крові Агнця, перейшли з великого гніту до Твоєї слави. Прославляємо Тебе у Твоїй Церкві, яка є «світлом» народів. Дякуємо Тобі за людей Церкви, котрих у сучасний час поставив на нашому шляху.

Через заступництво Непорочної,

Матері Церкви просимо про дар щораз більшої любові, з якої зродилася Церква і для якої була покликана.

Дякуємо Тобі за різні харизми Церкви і дари, отримані на дорозі Оази Живої Церкви і Руху Світло-Життя, яких засновником є Твій священик Франциск Бляхніцький, «ревний апостол навернення і внутрішнього відновлення людини» (Йоан Павло II).

Ми переконані, що цей священик вже бере участь у Твоїй небесній славі. Якщо, однак, Ти, Отець, вибрав його, щоб нині особливим чином цей священик став для нас взірцем і прикладом, і щоб надалі причинився до зростання Твого Царства на землі, то нашим завданням буде причинятися до того, щоб ця воля стала повсюдною не лише в небі, але і на землі. Просимо Тебе про те з всією покорою, а чинимо це через нашого Господа за заступництвом Непорочної, Матері Церкви. Амінь.

Молитва за заступництвом

Слуги Божого о. Франциска Бляхніцького

Боже, Всемогутній Отче, дякуємо Тобі за Твого Священика Слугу Божого Франциска, котрого в незвичайний спосіб обдарував благодаттю великої віри так, що він своє життя віддав нероздільно для Твого служіння.

Дякуємо Тобі за те, що дозволив йому ревно любити Твою Церкву і зрозуміти, що найглибша основа її існування і плідності є повністю віддати себе в любові Твоєму Синові, на зразок Непорочної, Матері Церкви.

Дякуємо Тобі також за те, що через цього священика пробудив на польській землі Рух Світло-Життя, який прагне виховувати своїх учнів володіти собою для віддання себе і таким чином причинитися до зростання живих спільнот Церкви.

Будь прославлений Боже в Слузі Божому отцю Франциску, в його житті й ділі й дай прославити своє ім'я, вділяючи мені через його заступництво благодать……., про яку найпокірніше прошу. Амінь.

У сусідів - U sąsiadów

ХОЛМСЬКА ГУБЕРНІЯ

Проблема виділення Холмщини була пов'язана із сукупністю русифікаційних концепцій Королівства Польського, а особливо його східних повітів. Еволюція цих концепцій вкінці XIX на початку XX століття детермінувала дії царату супроти Холмщини.

«Деополячення» і «деокатоличення» у 1866-1874 роках, ліквідація унії в 1875 році й безпощадне переслідування «незламних» у період наступних тридцяти років не полегшило принаймні реалізації того, контроверсійного навіть для російської влади, заходу. Лише енергійні починання і заходи холмського православного єпископа Євлогія, які викликали реакцію на масову реокатоличення колишніх уніатів після 30 квітня 1905 року, мали вплинути на хід цілої справи.

Реалізацію проекту полегшувала присутність представників православної Холмщини в Державній Думі й в Державній Раді. Холмський проект, над яким вели дискусію до цього часу в «кабінетах», вийшов на денне світло у післяреволюційній добі Столипінської реакції, якої характерною рисою був наростаючий націоналізм. Всупереч протестів переважної частини мешканців Холмщини, також польського суспільства у Королівстві Польському і Галичині, а також голосів в Росії, Європі та Америці, цей своєрідний черговий розподіл Польщі мав стати доконаним фактом.

Проект, опрацьований Міністерством Внутрішніх Справ Росії у травні 1909 року, опинився в комісії виконавчої Думи. Спеціальна підкомісія опрацювала його остаточну версію і в грудні 1911 року перший раз він був переданий на засідання Думи. 26 квітня

Герб Холмської губернії
Репр. Ян-А. Пашкевич

1912 року, після бурхливого засідання, Дума затвердила його реалізацію. Його швидко схвалила Державна Рада і, після парафування царем Миколою II, 6 липня 1912 року вже, як закон, набрав правову силу.

Виконання закону мало зробити Холм значним центром російської державної адміністрації і серйозно причинитися до розвитку міста, як важливого елементу цілісного плану русифікації польських земель.

Текст закону про утворення зі східної частини Люблінської і Седлецької губерній окремої Холмської губернії, виключеної з-під влади варшавського генерал-губернатора, окреслював інший, ніж для других губерній Королівства Польського, правовий порядок. Цей закон виразно фаворизував росіян і обмежував права польського населення. Зменшили католицькі свята й забороняли

викладати польську мову й літературу в урядових гімназіях, за винятком жіночих гімназій і прогімназій, де дозволили викладати ці предмети, але лише на їхню вимогу. Вживання інших мов, ніж російську, в театральних спектаклях було можливим лише після консультації з губернатором. Зовсім забороняли також поселення поляків на терені всієї губернії.

Однак, найважливішою була X стаття закону, що наказувала: «*Виключити Холмську губернію з-під влади генерал-губернатора і підпорядкувати її в загальному порядку владі Міністерства Внутрішніх Справ Росії*». Отже, холмський губернатор і вся адміністрація мали безпосередньо підпорядковуватись міністру. Одночасно холмською освітою мав управляти Київський Шкільний Округ, а судочинством – Київська Судова Палата. Натомість з військового огляду, губернія мала підлягати Варшавському Військовому Округу.

Цей специфічний статус нового адміністративного утворення інтерпретували часто, як відокремлення Холмщини з Королівства Польського.

Площа нової губернії охоплювала вісім реорганізованих повітів (Константинівський, Бяльський, Влодавський, Холмський, Замойський, Грубешівський, Томашівський і Білгорайський) і нараховувала майже 14 тис. кв. метрів. У її межах проживало, згідно російських даних від 1914 року, біля 900 тис. населення. У столиці губернії, Холмі, було тоді більше ніж 23 тис. мешканців.

Устав про Холмську губернію, як пише у рапорті від 1912 року люблінський губернатор: «*(...) викликав (...) розмови і пристрасть не лише, звичайно зацікавленого ним, у місцевого православного російського і католицького польського населення, але пробудив національні пристрасті поза межами тих, призначених до переформування, губерній*».

Причини цього явища губернатор бачив у посиленні агітації, яку: «*старалися вести міська і, відірвана від землі, частина польської інтелігенції, а також преса в період комплікації на Близькому Сході й тривожного настрою на кордоні Австрії, яка мобілізувала свої прикордонні війська і старалася посіяти деморалізацію і паніку серед населення Люблінської губернії. (...) Агітацію, яку проводили в польських масах, що протестувала проти виконання проекту (...), не пройшла без сліду, і після того, як цей проект набрав силу; взаємне порізнення і ворожість різноплемінних частин населення Люблінської губернії не лише не ослабли, але ще більше загострилися. Православна частина східних повітів, особливо її інтелігенція, що складалася виключно з духовенства і вчительського персоналу, радісно прийняла цей устав, з іншого місця у своїх висловленнях і мовах, проявляє гострі й ворожі осуди на адресу католицької частини населення, особливо власників – виключно поляків-католиків, думки, які могли інколи зрозуміти мало освідченні селяни, як можливу перспективу нерівності населення супроти закону в залежності від його сповідування і національності; католицька частина, застрашена брехливими коментарями вузьконаціональною польською інтелігенцією, що складалася з власників і священиків, була роздратована, розгублена і зі страхом дивилася в майбутнє (...)*».

Опір супроти включення до нової адміністративної одиниці проявлявся особливо на Підляшші. Багато мешканців Холмської губернії зверталося у цій справі до Міністерства Внутрішніх Справ Росії, а навіть до самого царя. Однак усі прохання були безуспішними.

Частина місцевого православного населення, включно з офіційними

факторами, виражала глибоке визнання до діяльності й осягнень у Думі архієпископа Євлогія. Його повернення до Холма в середині червня 1912 року відзначили надзвичайно урочисто. На ім'я єпископа – «*(...) як головному ініціатору виділення (...)*» присилали чисельні вітальні телеграми. Зовсім протилежне відношення до єпископа мало польське населення… Польські бойовики навіть мали намір вчинити на нього замах і одночасно зірвати в повітря православний собор у Холмі. З наказу коменданта Стрілецьких Загонів Мар'яна Янушайтіса, вступну люстрацію терену майбутнього замаху провів Мечислав Норвід-Нойгебауер. Однак боялися, що вбивство архієпископа дасть православ'ю такий важливий аргумент, як постать вітчизняного мученика і стане початком боротьби на релігійній основі.

Рішучий протест, надзвичайно заслуженого для оборони польськості, Олександра Завадського «Отця Прокопа» став причиною припинення приготувань до замаху.

Євлогій кілька разів звертався до Москви у справі прискорення реалізації уставу (закону) про Холмську губернію. Навіть організував виїзд делегації з Холма до Царського Села на аудієнцію в царя. Остаточно у червні 1913 року Дума прийняла проекти законів: «*Про встановлення ставок у холмський губернських установ і Холмського Міського Поліційного Відомства*», і «*Про встановлення Холмської Податкової Палати*». Після затвердження царем і опублікування у «*Збірці Законів…*» від 1 вересня 1913 року Холмська губернія офіційно появилася на мапі Росії. Справи організації адміністрації губернії доручили седлецькому губернатору Олександрові Волжинові. Він також незабаром переміг у виборах за крісло Холмського губернатора. Його заступником став Олександр Фуллон, а шефом канцелярії губернатора Іван Тілінський.

Вагому проблему становили труднощі з приміщеннями установ. З цього приводу уряд призначив 500 тис. рублів на побудову Губернаторського Дому і Окружного Суду. Ці будинки мали розмістити на міському вигоні проти казарм. Будову всього комплексу запланувала комісія під проводом люблінського губернатора. У січні 1913 року усі локальні справи були передані Міжвідомственною Комісією до справ Холмської Губернії окремій комісії під керівництвом Волжина. Ця комісія мала також зайнятися організацією тимчасових приміщень для губернських установ. Губернатор з надзвичайною енергією прийнявся за довірене йому завдання.

Тим часом працювали над виглядом і декорацією Холма, який з повітового міста мав стати губернським. Для допомоги начальнику Холмського повіту Анісімові були відрекомендовані в середині серпня 1913 року із Седлець службовці поліції, а також уповноважений губернський інженер-архітектор Янковський і бургомістр міста Бялей Соллогуб. Прибув радний Мікучевський, щоб зайнятися приготуванням приміщення для Губернаторської Влади. Натомість завдяки енергії керуючого Податковою (Фінансовою) Палатою, Якова Козловського, закінчили роботи біля будинку цієї установи, яку мали віддати в експлуатацію у день офіційного відкриття нової губернії. На цю урочистість Євлогій запросив митрополита Флавіана і кількох єпископів, а Волжин – міністра внутрішніх справ Маклакова і деяких варшавських достойників. Не проминули і холмського декана о. Гартмана.

Керівник повіту видав спеціальне

оголошення про прибуття до Холма 14 вересня 1913 року першого місцевого губернатора. Цього дня о 7 год. урочисто привітали Волжина на залізничній станції. Рапорт склав керівник повіту. Спочатку губернатора вітав представник Ради Брацтва св. Богородиці, а потім представники місцевих товариств і делегації від населення. На Брестській вулиці долучилися представники міщан з бургомістром А. Кнарром, а також представники від євреїв на чолі з рабином І. Каганом. Губернатор вирушив у бік «Горки», звідки вийшов йому на зустріч Євлогій разом із «заслуженим» у холмських справах делегатом Дмитром Чихачевичем. Архієпископ відправив урочисту Божественну Літургію у супроводі 2 архімандритів і 6 протоієреїв; між цим прибув люблінський губернатор Аркадій Келеповський. Після відвідин трапезної і прийому в Євлогія, урочистості перенеслися до будинку Губернаторського Управління, де був зачитаний акт прокламації Холмської губернії. Зібраному на урочистості населенню роздали багато брошур і знімків чиновників. Подію відмітили серією промов і тостів, при акомпанементі оркестру 65 полку піхоти і в блиску феєрверків.

Губернатор Волжин отримав привітання від царя Миколи II. У спеціальній телеграмі від 3 вересня 1913 року цар відзначив, що Холмщина отримає можливість розвиватися і зміцнюватися на релігійному, культурному і економічному полях через тісний зв'язок з великою рідною Росією і Києвом. Восени затвердили герб губернії. Він представляв двоглавого орла на груди якого був розміщений герб міста. Символіка гербу принаймні не розходилася з дійсністю, в якій опинилася нова губернія. Холм, і разом із ним вся губернія, виконували функції «*центру православ'я, російської національності і російської освіти в Привіслянському Краї*».

У першу річницю затвердження холмського закону, поклали наріжний камінь під будову храму – пам'ятника «виділення Холмської Русі». Це мала бути одинадцята церква в місті.

Напружену діяльність на релігійній, освітній, культурній, економічній, національній і доброчинній нивах вело Холмське Братство св. Богородиці. Воно допомагало будувати церкви і школи, відкривало народні бібліотеки і розвивало видавничу діяльність. Приведення в дію власної друкарні давало можливість, зокрема, видавати тижневик «*Холмская Русь*».

Про межі акції, яку вело братство, може найкраще свідчити величина його річного бюджету, яка доходила до 15 тис. рублів і число членів, яке спочатку 1913 року налічувало 2581 особу. Значення його в новій губернії було серйозним. Представник братства, який знаходився під протекторатом самого царя, брав участь навіть в урочистостях 300-ої річниці династії Романових.

Збільшилося число російських часописів. Від 1912 року виходив у Холмі тижневик «*Холмская Русь*», а від початку вересня 1913 року тижневик «*Холмские Губернские Ведомости*», що був службовою установою.

Відкрили також кілька нових російських організацій: Товариство Народної Освіти Холмської Русі, Російське Сільськогосподарське Товариство Холмщині і Підляшшя. У починаннях цього типу організацій живу участь брав єпископ Євлогій, котрий від осені 1913 р. особливу увагу приділяв розвитку російської освіти на терені. Так званий Марійський Інститут (для дівчат) і духовна семінарія в Холмі стали, особливо в цьому періоді, своєрідним «*розсадником*» москвофільських агітаторів у Галичині.

Однак більшість починань, як

освітніх установ, так і всілякого типу російських товариств з братствами, і на чолі з офіційною Церквою, служили для «*привернення*» російського обличчя Холмщини. Антипольську і антикатолицьку пропаганду підтримувала преса. Головні атаки були скеровані на духовних і вірних Римо-Католицької Церкви, а також на освіту і польську мову. Російська адміністративна влада різними способами соромила діяльність католицького духовенства і обмежувала права Церкви. Постійно утруднювали перехід з православ'я на католицизм. Від весни 1911 р. не функціонувало взагалі польське шкільництво. Польську мову нагально усували з шкіл, з кас взаємодопомоги, з ґмінних управлінь, а навіть з вивісок. «Упертих» заарештовували і порушували судові справи. Факту зміцнення русифікаційної політики і переслідувань поляків у період за ледве дворічного існування губернії не можуть прикрити такі епізоди, як запрошення вищезгаданого холмського декана на урочистість 14 вересня 1913 р., або допущення представника католицького духовенства до губернського Статистичного Комітету.

Отож найяскравішим виразом русифікації була зміна географічної номенклатури на російське висловлення. Рейовєц, наприклад, мав називатися Яровец, Юзефув – Йосифов, Хшанув – Хренов і т.д. Генезис цих заходів сягає ще 1865 року, подібно як витіснення поляків з керуючих посад і початки російської колонізації. У лютому 1913 року голова Міжвідомственної Комісії до справ Холмської Губернії віце-міністр внутрішніх справ Золотарьов наказав люблінському губернатору створити комісію для опрацювання нової топоніміки на терені Холмської губернії. Комісія опрацювала документ, в якому вимагалось змінити 414 географічних

(Wł. Ćwik, Jerzy Reder, „Lubelszczyzna. Dzieje rozwoju terytorialnego, podziałów administracyjnych i ustroju władz", Wyd. Lub., Lublin 1977, s. 108. Oprac. mapy Jerzy Reder)

назв. Мали бути змінені назви місцевостей у повітах; Білгорайському – 32, Грубешівському – 93, Замойському – 60, Красноставському – 13, Любартовському – 3, Томашівському – 65, Холмському – 148. Окрім цього всі села, що починалися з першої частини назви «*Вулька*», – змінити її на «*Воля*» («*Слобода*»).

Основною проблемою в реалізації закону про Холмську губернію було територіальне розмежування між окремими губерніями, а також визначення адміністративних меж всередині губернії. Визначені з цією метою комісії, остаточну версію меж губернії, ґмін і сіл представили в березні 1914 року. Однак не здається, щоб у пізніший період, в ситуації військової готовності, вони встигли

розмежувати повіти нової ґміни.

Холмську губернію до вибуху війни 1914 року повністю не розмежували. Чергове передання компетенції Холмському Губернаторському Управлінні відбулося у грудні 1914 року. У травні цього ж року заклали врешті фундаменти під будівництво Губернського Управління, Окружного Суду і дому губернатора на міському вигоні, де мав повстати окремий район, т. з.в. Новий Холм.

У цей період скінчився, триваючий від початку утворення губернії, гострий конфлікт між губернатором і єпископом Євлогієм, де переміг губернатор. Єпископа перевели до Волинсько-Житомирської митрополії. Новим холмським єпископом став, дотеперішній вікарій Московської дієцезії, Анастасій.

У липні 1914 року губернію залишив Волжин, котрий перевівся працювати в Міністерство Внутрішніх Справ.

Новим холмським губернатором став Борис Кашкарьов. Через місяць, після прийняття губернії, мусив разом із підлеглими керівниками евакуюватися до Влодави, а потім до Білої Підляшської. Після тимчасових успіхів російських військ, повернувся на кілька місяців до Холма. Остаточно залишив губернію у липні 1915 року. З цього моменту Холмська губернія перестала існувати, хоча формально губернська влада ще функціонувала перше в Києві, а потім – в Казані.

Австро-німецька окупація ліквідувала Холмську губернію і запобігла, планованому росіянами, відокремленню Холмщини з Королівства Польського. Австрійська влада скасували російський адміністративний поділ: «*На підставі розпорядження головного коменданта армії від 5 червня залишається військове губернаторство Люблін, розширене на повіти Холм, Грубешів і Томашів, і цим буде об'єднана територія колишнього Холмського губернаторства з подальшими назначеними частинами австро-угорського війська Королівства Польського в єдину адміністративну територію. Цим розпорядженням здійснилося сердечне бажання польського народу, котрий вважав, що вчинене росіянами відокремлення Холмської губернії від Польщі, за удар кулаком в обличчя*».

Південна частина колишньої губернії була включена до австрійського Люблінського Генерал-Губернаторства. Натомість північна сторона Холмської губернії опинилася, разом із частиною Радзинського повіту, під владу німецького Головного Командування Сходу, якого резиденція знаходилася в Бялій. Цей, т. з.в. Обер-Ост, відокремили з Королівства Польського.

Доки до цього тимчасового окупаційного розподілу Холмської губернії дійшло, на її північні терени в серпні 1915 року вторглася І Бригада Польських Легіонів. Капелан легіонів передавав місцевому населенню костели, замінені після 1864 року на православні церкви і залишені тими ж сповідниками з моменту евакуації до Росії. Панувала загальна радість, а описи перших католицьких богослужінь у повернутих костелах зворушували пізніше всю Польщу. У рядах V Полку Піхоти Легіонів незабаром опинилося багато охочих з Холмщини і Підляшшя, котрі, дотеперішній пасивний опір проти росіян, замінили у збройну боротьбу.

Ян-Антоній Пашкевич

Мученики - Męczennicy

ЛЮБИВ ПОЛЯКІВ І УКРАЇНЦІВ

«Блаженний Зиґмунт Пісарський своє життя віддав за людей, котрих любив, з котрими молився, котрих шанував, – за поляків і українців. І це прекрасно, що цей його заповіт підняли і реалізували мої улюблені парафіяни з Ґдешина і мої приятелі в Україні у цій, власне, формі. Бо молитва людей об'єднує, зближає, відкриває один одного».

«30 січня 1943 р. німці вчинили організовану пацифікацію села і колонії Ґдешин. Оточили село і частину колонії, за винятком північного боку. На плебанію, де була розміщена каплиця, вони увійшли у момент, коли о. Пісарський закінчував відправляти св. Месу. У той самий час плебанію оточила група українців, переконаних в тому, що це буде виселення поляків. Коли о. Зиґмунта вивели перед плебанію, він мав на тілі видимі сліди побиття. Гітлерівці домагалися, щоб серед зібраних він видав їм комуністів. О. Пісарський рішуче відмовив. Ствердив, що тут є лише його парафіяни і що не знає комуністів. Потім прозвучав наказ, щоб він видав того, хто забрав йому ключі від костелу. Коли о. Пісарський відповів, що не знає, хто це зробив і що його не знає, німці вибрали з усього грона кільканадцять молодих чоловіків, як поляків, так і українців, і разом із священиком повели їх у напрямку лісу. Навпроти дому Каліщука, українця, котрий забрав ключі від костелу, вони знову пробували примусити священика видати своїх переслідувачів. Коли і цього разу він мовчав, пролунав постріл. О. Пісарський упав, а коли спробував піднестися, отримав смертельний постріл у голову. Після цієї екзекуції, вони приступили розстрілювати інших, з яких двом вдалося втекти і вижити. Як виникає з повідомлень свідків, о. Зиґмунт, падаючи, встиг ще вділити всім розгрішення, як полякам, так і українцям і тим, котрі його вбили. Тіла священика та інших розстріляних лежали аж до наступного дня на місці екзекуції, бо таким був наказ німців. Після перенесення тіла священика на плебанію, біля нього молилися і поляки і українці» – таке свідоцтво записали на сторінках парафії в Ґдешині. Згублена в мальовничому краєвиді країни Дзялів Ґрабовських на Замойщині, мале село поволі стає правдивим санктуарієм польсько-українського примирення. Все це за справою двох священиків

Блаженний о. Зиґмунт Пісарський
Фот. Kresy.pl

– одного мертвого, та одного живого, (аж занадто живого, як дехто жартома говорить). Тим першим є, власне, Зиґмунт Пісарський, адміністратор парафії в Ґдешині. Тут він працював від 1933 року. Його пізнали, як людину люблячу людей, турботливу і таку, котра відноситься з пошаною до всіх мешканців цих земель, як поляків, так і українців, або євреїв. Виховував їх також у дусі взаємної толерантності й любові. Старався допомагати бідним не дивлячись на національність, або сповідування. Незважаючи на це, він постраждав від українських націоналістів (його викинули з костелу, забрали ключі, і він був змушений відправляти св. Меси на плебанії), однак це не згасило його любові й віри в людей. Чого найкращим доказом є те, що я процитував спочатку.

САНКТУАРІЙ ПОЛЬСЬКО-

Могила того, котрий любив поляків і українців ***Фот. Kresy.pl***

УКРАЇНСЬКОГО ПРИМИРЕННЯ

За свою героїчну і автентично християнську поставу він був у 1999 році проголошений блаженним Йоанам Павлом II, котрий нині також вже блаженний. Ця, власне, постава вчинила, що о. Пісарського і його діяння в найважчі часи війни, ставиться на зразок примирення. «*Від чого почати примирення? Від молитви за живих і померлих. Ці молитви повинні привести до переміни мислення, щоб ми вже ніколи не вважали себе ворогами. Християнин не має ворогів, має лише людей, за яких повинен молитися. О. Пісарський – мученик періоду ненависті, яка виникла між близькими людьми, він закликає нас до іншого споглядання на людські упередження, а навіть на ворожість. З цього огляду обґрунтованим є те, щоб він, власне, став медіатором – посередником перед Богом на шляху примирення і взаємного пробачення. А пробачення потребуємо всі, як православні українці, так і ми, поляки*» – пише о. Ян Палига.

Однак істинним будівничим санктуарія польсько-українського примирення як у духовному сенсі, так і в матеріальному, є о. Ришард Осташ, вже 5 років настоятель парафії Ґдешин. «*Глибоко віримо* – говорить о. Ришард – *що ця драма II світової війни, яка поставила тавро багатьом особам, чи це полякам, котрі втратили найближчих на Волині, чи українцям, яким також вбили близьких, щоб над цим усім була молитва, було те, що Бог від нас очікує. Тому що Бог є любов'ю. Пам'ятати, але молитися і просити про пробачення. Бо цього пробачення потребує кожен з нас, і народ польський і народ український*».

Санктуарій у матеріальному сенсі – це новий костел, це могила о. Зиґмунта

О. Ришард Осташ – настоятель парафії в Гдешині ***Фот. Kresy.pl***

на католицькому цвинтарі й могили забитих з ним людей на православному цвинтарі – місця, про яке піклуються ґдешинські парафіяни разом із своїм настоятелем. Це увічнення місця розстрілу о. Зиґмунта, посвячений йому шлях, школа його імені. Але санктуарій без духовної сфери є мертвим. Але і про це подбав ґдешинський настоятель зі своїми парафіянами. До Ґдешина приїжджають екскурсії і паломництва з Польщі й України. У минулому році був навіть львівський єпископ-помічник греко-католицького обряду Венедикт Алексійчук разом із групою дітей. Тоді була відправлена св. Меса в цьому ж обряді, а єпископ чудово говорив про роль священика Зиґмунта у справі примирення обох народів. У жовтні минулого року Ґдешин відвідала група 80-ти православних українців, серед яких були колишні мешканці поблизнього Бересця, котрі зі зворушенням згадували постать о. Зиґмунта. О. Ришард говорив: «*Блаженний Зиґмунт Пісарський своє життя віддав за людей, котрих любив, з котрими молився, котрих шанував, – за поляків і українців. І це прекрасно, що цей його заповіт прийняли і реалізували мої улюблені парафіяни з Ґдешина і мої приятелі в Україні у цій, власне, формі. Бо молитва людей об'єднує, зближає, відкриває один одного, на Бога, на те все, що діється навколо нас*». І додає: «*Отець Пісарський був чудовою постаттю, але дещо забутою. Проте це він так виховав спільноту мешканців Ґдешина, що під час, коли німці вели його, а також інших поляків і українців, на розстріл, то, однак, жоден українець не видав нікого з поляків, котрі були польськими партизанами, ані жоден поляк, ані той самий священик Пісарський, не видав нікого з українців, або комуністів, або тих, котрі були в УПА*».

Важливим є те, що постать о. Зиґмунта і його героїчний вчинок популяризують також і в Україні. Вийшло кілька статей у тамтешній пресі, а також був показаний фільм про нього в українському телебаченні.

ПЕРЕЛОМНИЙ 2013 РІК

Майбутній рік буде особливим в історії Санктуарія. Це буде 70-та річниця мученицької смерті о. Зиґмунта, а також поляків і українців з Ґдешина. Настоятель і парафіяни мають також на цей час особливі плани: «*Плануємо на місці мученицької смерті о. Пісарського, і замордованих разом із ним поляків та українців, поставити пам'ятник. Це буде постать о. Зиґмунта, одягнена в ризу, на якій з одного боку – будуть написані*

прізвища вбитих поляків, а з другого – українців, і спільний напис польською та українською мовами. „блаженний Зиґмунте Пісарський, молись за нас”» – говорить о. Ришард.

Планується також перенести останки блаженного Зиґмунта Пісарського з цвинтаря і скласти їх у спеціальній раці у ґдешинському костелі, «*щоб ми могли молитися над реліквіями блаженного о. Зиґмунта і щоб звучали ті самі слова „пробачаємо і просимо пробачення*”. *Тому, що мусимо пам'ятати, але мусимо також дивитися в майбутнє. Блаженний Йоан Павло II закликав, щоб будувати цивілізацію любові й тішитися, що мої улюблені парафіяни так, власне, реалізують це папське волання. Не приховую, що є такі думки, що ще не зараз, що пізніше, але є стара поговірка: якщо не ми, то хто? Якщо не зараз, то коли?. Це Боже діло, на скільки можемо, стараємося реалізовувати. Глибоко віримо, що той 2013 рік, буде переломним роком, що багато дечого трапиться, і ті відносини між нашими народами будуть ще більше відбудовані й зміцнені*» – говорить настоятель. «*Віримо, що Ґдешин буде місцем зустрічей і діалогу. Цій меті має служити школа, зустрічі й обмін молоді. Місцем пізнання багатства культур: польської й української*». Варто додати, що ведуться старання про надання імені блаженного о. Зиґмунта Пісарського одній із шкіл у Луцьку.

Знаючи енергійність і анґажування ґдешинського настоятеля і його парафіян, всі ті майбутні наміри реалізуються.

Поки це наступить, перед нами ще майже цілий 2012 рік. А вже завтра (29 січня) в Ґдешині відбудуться обходи 69 річниці від дня мученицької смерті о. Зиґмунта. Буде урочиста св. Меса, відправлена єпископом-помічником Замойсько-Любачівської дієцезії Мар'юшом Лешчинським, а також відбудеться спектакль про блаженного, концерт колядок і щедрівок, які співатимуть гурти з Польщі та з України. «*Нашою метою не є змагатися, хто заспіває краще*» – говорить о. Ришард. – «*Ні, ми хочемо просто спільно перебувати разом, спільно співати і тішитися*».

Більше про недільні урочистості читачі нашого порталу можуть дізнатися зі сторінки Katolickiego Radia Zamość: http://www.krz.pl/wiad,3702

Сердечно запрошую всіх любителів Рубежів до кресового Ґдешина, до найпрекраснішого в нашій Батьківщині мого родинного краю Дзялів Ґрабовецьких. Гарантую Вам тут різноманітні духовну і тілесну поживи, і те, що не виїдете з відти розчаровані.

Кшиштоф Войцеховський

Джерело оригіналу:
http://www.kresy.pl/publicystyka,wydarzenia-tygodnia?zobacz%2Fkochal-polakow-i-ukraincow

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

Історія - Historia

ВІДКРИТТЯ ОСТАНКІВ ГЕТЬМАНА ЯНА-КАРОЛЯ ХОДКЕВИЧА

Відкриття ймовірних останків гетьмана Яна-Кароля Ходкевича в абатстві бенедиктинок у Ярославі (підкарпаття) в 1921 році.

У 1921 році, під час ремонтних робіт у ярославському костелі бенедиктинок, під риштовкою провалилася підлога. При великому здивуванні робітників показалася гробниця з двома великими домовинами. Було відомо, що це подвійні домовини, які служили для транспортування останків на значні відстані. Всередині кожної з них знаходилися менші домовини з дорогого дерева, оббиті чорним бархатом, що вказувало на високе суспільне становище похованих у них осіб.

Гетьман Ян-Кароль Ходкевич
Репр. Архів

Після відкриття вищезгаданих домовин, у них знайшли посірілі кості чоловіка в одній і жінки – в другій домовинах. Череп чоловіка був міцно склепаний, збереглися на останках верхньої губи вуса, зачесані до верху. Останки були одягнені в зотлілий кунтуш цегляного кольору (раніше, імовірно, червоного). Біля чоловіка знайшли діамантові прикраси, золоту пряжку від шпор, обручі для рукавів (які вживали військові під час командування), а також, ймовірно, булаву. Пізніше один із будівничих майстрів, котрий був присутнім при відкритті знахідки, признався, що одну із прикрас продав на одній із бірж у Ярославі в 1925 році. Що сталося з іншими елементами оснащення домовини – не відомо. У жінки був малий череп і збереглося біляве волосся. Огледівши останки, можна припустити, що тут можуть бути поховані переможець з-під Кірхольму гетьман Ян-Кароль Ходкевич, і його дружина Анна-Алоїза.

Вони одружилися в Ярославі у Єзуїтів у листопаді 1620 року. Гетьман взяв за жінку, молодшу за себе майже на сорок років, Анну-Алоїзу Острозьку. Після закриття останків у нових домовинах, їх поховали в крипті каплиці св. Петра. У 1936 році зроблено поновну ексгумацію і їх дослідженням зайнявся доктор медицини Юзеф Славік, котрий ствердив, що згідно будови черепів можна прийняти за тих, які вказують на подібність до портретів й описів вигляду гетьмана Ходкевича і Анни-Алоїзи. Характерно зачесані вуса до верху мав, власне, гетьман, у

Анна-Алоїза Ходкевичова
Фот. Аркадіуш Беднарчик

відмінності від інших заможних панів, які носили вуса зачесані до низу, на портретах Яна-Кароля Ходкевича бачимо також міцно сплюснутий череп. Княжна Анна-Алоїза Острозька у дійсності мала дрібну будову черепа. Після цих оглядин, домовини закрили і помістили знову в підземеллях каплиці. Незабаром прийшла війна, серйозне знищення абатства, і цією справою ніхто вже не цікавився. Що сталося з тими останками, чи загинули, чи були перенесені в інше місце, а може збезчещені під час війни – того не знаємо.

Ян-Кароль Ходкевич помер 24 вересня 1621 року. Його поховали в парафіяльному костелі в Острозі, звідки його жінка Алоїза перевезла, боячись профанації з боку козаків, до Рацяти у Великопольщі. Звідти останки перевезли до костелу Єзуїтів у Кракові. Коли Анна померла в 1654 році, її поховали у ярославських єзуїтів, хоча мали поховати у бенедиктинок. Спочатку XVIII століття її тіло єзуїти перевезли до краківського костелу, а в 1722 році до Острога, разом із останками її чоловіка. Найдивнішим у цьому всьому є те, що в збереженому рукописі єпископа Сєраковського від 1757 року є ствердження, що в абатстві в Ярославі знаходиться домовина гетьмана, який прикритий камінною плитою, поставлений перед вівтарем св. Хреста. Отже, імовірно, бенедиктинки спровадили останки подружжя до Ярославя, а навіть застосували хитрість, щоб їх просто викрасти… У XVIII столітті шумно було про якісь суперечки між єзуїтами в Острозі й ярославськими бенедиктинками…

Аркадіуш Беднарчик

Л і т е р а т у р а:
M. Demkowicz-Dobrzański, „*Legenda czy prawda o grobie hetmana Chodkiewicza w Jarosławiu w świetle badań historycznych*”, Jarosław 1939; M. Domaradzki, „*Czy hetman J.K. Chodkiewicz spoczął w Jarosławiu*”, [w:] „Głos Jarosławia” 1/1995; J. Makara, „*Dzieje parafii jarosławskiej*”, Jarosław 1936.

Гетьман Ян-Кароль Ходкевич
Мідьорит В. Гондіуса

У сусідів - U sąsiadów

ХОЛМСЬКИЙ ФЕНІКС

У багатьох місцевостях Польщі зустрічаються славнозвісні санкруарії, до яких постійно прибувають паломники. Одні існують вже протягом століть, їх добре знають, інші – лише тепер повстають, але всі вони є особливим даром Небес. Повстання такого санктуарія найчастіше пов'язане з якимись чудотворним образом, подією, або реліквіями.

На мальовничій крейдовій горі в самій середині міста Холм возноситься прекрасний бароковий храм, колишній кафедральний собор уніатських єпископів, нині базиліка. Бог хотів, щоб це місце стало джерелом благодатей, постійно спливаючих на мешканців регіону, за посередництвом Пресвятої Діви Марії в знаку Її ікони, яка багато віків тут знаходиться. Здавна прямували сюди паломництва католиків обох обрядів колишньої Холмської дієцезії, пізніше Люблінської. Нині холмський санктуарій належить до Люблінської архідієцезії і так, як колись, далі притягує чисельних паломників із усієї Люблінщини. Історія цього місця і образу Холмської Матері Божої дуже бурхлива і тісно пов'язана з історією цієї частини Польщі. У «*Галицько-Волинському літописі*» знаходимо запис, що князь Данило Романович збудував на холмському пагорбі в 1260 році велику і гарну церкву, в якій розмістив різні ікони, зокрема найважливішу Матір Божу, яку назвали «Холмською». За панування цього можновладця Холм став резиденцією єпископів а Руська Церква на території його юрисдикції підтримувала єдність з Апостольським Престолом, сам Данило

Ікона Матері Божої Холмської
Фот. Архів

отримав королівську корону з рук папи Інокентія IV. Новий санктуарій на Холмські горі стає щораз більше відомим з огляду на культ образу Матері Божої, особливо він розквітав під час воєн і навалів. Чисельні перекази і легенди приписували цьому образу врятування Холма від навалів татар у XIII столітті. Одна з легенд подає інформацію, що татари викрали холмську ікону і нанесли рани шаблею та іншими гострими предметами, за що були покарані сліпотою. Зі злості вони цей образ кинули в ущелину вапняних скал, де він пролежав ціле століття. Уніатський холмський єпископ Яків

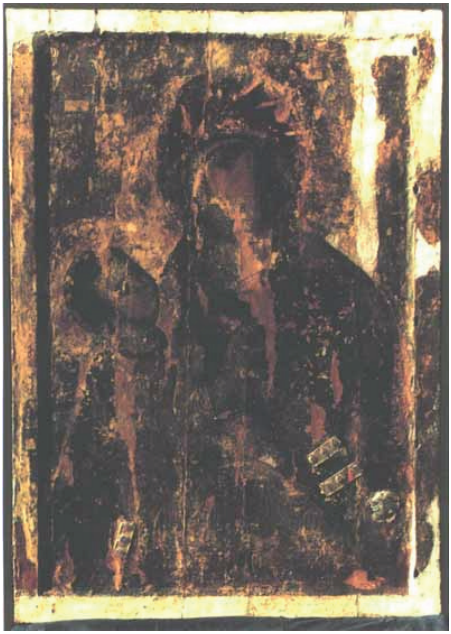

Ікона Матері Божої Холмської
Фот. Архів

Суша (1652-1685) у своєму ділі під назвою «*Phoenix redivivus*» знайдення цього образу порівняв до історії міфічного птаха Фенікса, котрий після спалення знову відроджувався з попелу до нового життя. Таке порівняння було дуже влучним, тому що подібна ситуація повторилася ще раз в наш час, коли холмська ікона загинула і вважали, що вона пропала безповоротно.

Культ Матері Божої Холмської розвинувся найбільш після 1596 року, коли храм на Холмській Горі став кафедральним собором католицьких єпископів східного обряду, а опіку над тим місцем взяв орден Отців Василіанів. Багато разів Мати Божа Холмська з різних причин мусила залишати свій храм і відправлятися в паломництва в різні сторони Речі Посполитої. У 1651 році король Ян Казимир прийняв чудотворний образ і відправився з ним на війну, перше під Сокаль, потім до Берестечка. Молитва перед цим образом дала Польщі перемогу над військами Хмельницького (1651). З Берестечка образ потрапив до Львова, а потім до Варшави. У 1652 році занотовано коротке його перебування в Любліні. Воєнна завірюха спричинила ще одне довге мандрування холмської ікони. Варто нагадати, що деякий час вона була у Замості, Тишовцях і Лєнчній (1656), а на постійно повернулася до Холма в 1660 році. Декретом папи Климентія XIII образ урочисто коронували 15 вересня 1765 року. Холмський санктуарій став місцем спільної молитви обох католицьких обрядів, які міцно пов'язані з Польщею і польськістю. Ліквідація Росією унії в 1875 році і католицької Холмської дієцезії на багато років зірве ті польські вузи і знищить католицький культ на Холмській Горі, але – не в людських серцях. Католики східного обряду, не маючи права молитися перед чудотворною іконою в Холмі, робили це таємно в лісах і в місцях, недоступних для сторонніх. Такий стан був до І світової війни.

Відступаючи перед австрійцями, російські війська в 1915 році евакуюють росіян з Холма, а також вивозять образ Матері Божої, перше до Яблочної, потім до Москви. У 1918 році його привезли до Києва і розмістили в Михайловському жіночому монастирі. Тут у забутті образ щасливо перебув страхіття більшовицької революції і радянську владу. Холм позбавили свого найбільшого скарбу, тобто образу Матері Божої, але – не Божих благодатей. Бог, за посередництвом Допомоги Вірних, щедро їх вділяв всім потребуючим. Польська церковна і державна влади вимагали від

радянської влади повернення образу і пограбованих пам'яток. Після довгих старань, повернули лише деякі вота (привіски), зокрема срібний антепедій, стару копію холмської ікони, корону Дитятка Ісус та інше, натомість не повернули оригінал, тоді думали, що загинув. У повернутій холмській катедрі розмістили спочатку забрану в совєтів копію ікони, а в 1939 році репліку чудотворного образу, намальовану Владиславом Уклеєм. Над головою Ісуса помістили оригінальну корону від 1765 року, другу корону реконструйовано. Подальший розвиток холмського санктуарія був перерваний вибухом II світової війни. Рішенням губернатора Ганса Франка у 1940 році санктуарій забрали від католиків і передали православним українцям і він стає резиденцією православного єпископа Іларіона (Івана Огієнка). Коли німецько-радянський фронт пересунувся за Київ, українці почали шукати холмську ікону, пошук закінчився успіхом, вони дійшли до протоієрея Антонія Юнака, котрий знав де знаходиться образ. 23 вересня 1943 року образ привезли до Холма на відпустову урочистість. Однак довго він тут не затримався, радянський фронт швидко наближався до Бугу, єпископ Іларіон з іконою виїхав до Криниці, потім до Швейцарії і Канади. Що діялося далі? Тут слід пропав, припускали, що єпископ віддав образ місцевим українцям, котрі вивезли його до Львова, або, що він вивіз на захід. Майже півстоліття про нього не було нічого чути, не зважаючи на старання знайти його, не вдалося дійти до правди і висували таку тезу, що образ був знищений, але в Ювілейному Році холмський фенікс дав наново знати про себе. 15 вересня 2000 року Надія Гаврилова, дочка православного священика, передала оригінальний, але в дуже поганому технічному стані, образ Матері Божої Холмської до Волинського музею в Луцьку. Майже 50 років ця родина берегла у великій тайні місце знаходження покровителькі Холмської Землі й зберегла від цілковитого знищення. Нині ікона знаходиться в музеї Волинської Ікони в Луцьку і дали її на консервацію під керівництвом Анатолія Квасюка, котрий окреслює її виконання на XI-XII століття і визнає її за найстаршу ікону України. Чи це дійсно холмський образ? Так стверджують з українського боку, на це вказує також вік ікони і фотографії, які мають. Чорно-біла фотографія Холмської Пані, яку представила Курія православного митрополита у Варшаві (розміщена в статті), виконана, імовірно, до I світової війни, кольорова фотографія (яку має автор а не розміщена з технічного огляду) походить з музею в Луцьку і обидві представляють докладно те саме, з такою різницею, що нині вони дуже знищені, а отже без тіні сумнівів це мусить бути прастара холмська ікона. Чи повернеться вона ще до Холма?

о. Генрик Круковський

Текст надісланий 24 серпня 2007 року.

Корисно прочитати:

Waldemar Deluga, „*Ikona Matki Boskiej Chełmskiej. Głos w dyskusji badaczy polskich i ukraińskich*" // „Восточноевропейский археологический журнал", 4 (17) июль-август 2002 // http://archaeology.kiev.ua/journal/040702/deluga.htm

У нас на Поліссі - U nas na Polesiu

КУЗНЕЦОВСЬК ВШАНУВАВ БАНДЕРУ І ШУХЕВИЧА

На сесії самоврядування міста Кузнецовськ (Рівненська обл.) 28 жовтня 2011 р. прийняли рішення про надання почесного звання громадянина міста лідеру українських націоналістів Степану Бандері, а також командиру УПА Романові Шухевичу.

«За» проголосувало 26 із 32 присутніх на залі депутатів. Ініціатором рішення була група від націоналістичної партії «Свобода», а також від партії «Батьківщина» Юлії Тимошенко. У голосуванні її підтримали депутати з угрупувань «Фронт Змін» і «Пора». Проти була «Партія Регіонів».

Портал «Свободи» додає коментар одного з ініціаторів рішення, депутата цієї партії Юрія Кравця: «[Це] *значуща подія для міста. Це свідчить, що українці адекватно сприймають правдиву історію своєї держави, зокрема, ті її сторінки, де йдеться про героїчну боротьбу Української Повстанської Армії. До речі, у Кузнецовську одну з вулиць названо на честь отамана Тараса Бульби-Боровця. Так, на противагу політичним пройдисвітам, народ доводить, що не позбавлений пам'яти та здорового глузду і не забуває подвигу тих, хто свідомо віддав своє життя в ім'я Батьківщини.*

Вшановуючи справжніх Героїв України, ми не дозволимо кремлівським служкам нав'язати нам чужу історію. Степан Бандера і Роман Шухевич – символи боротьби за волю і незалежність України. Шанувати їхній подвиг – святий обов'язок для нащадків. Бо народ, який не шанує свого минулого, не має майбутнього!».

Кузнецовськ – це чергове місто в західному регіоні України, яке прийняло такого типу рішення. Раніше почесне звання громадянина Степану Бандері надали міста: Луцьк, Львів, Івано-Франківськ (колишній Станіславів) Тернопіль, Трускавець, Ковель, Сокаль, Червоноград (колишній Кристинопіль), Хуст (у квітні 2011 р. Регіональний суд в Хусті скасував це рішення), Броди, Жовква, Теребовля, Яворів, Новояворівськ, Борислав, Радехів, Дубляни, Рава Руська, Долина, Самбір, Стебник, Сколе, Моршин.

Степан Бандера був керівником однієї із фракцій Організації Українських Націоналістів, відповідальної за геноцид польського населення, який чинили своїми збройними силами – Українською Повстанською Армією, якою керував Роман Шухевич. У результаті їхньої діяльності українські націоналісти замордували від 100 до 150 тис. осіб.

Після ІІ світової війни УПА почала збройну боротьбу, з накиненим силоміць комуністичним режимом, яка тривала до 50-тих років ХХ століття. Тому для деяких середовищ в Україні ці дві постаті є нині символом боротьби за незалежність.

tr/Kresy.pl

Матеріали до „Волинського Біографічного Словника”

Materiały do „Wołyńskiego Słownika Biograficznego”

ЛЕВ МАРКОВИЧ – УКРАЇНСЬКИЙ СЕНАТОР РП З ОСТРОГА

Шукаючи інформацію про гетьмана Павла Скоропадського, свояка кузинки мого Тата, а отже і мого далекого свояка, я натрапив на інформацію про те, що його далекий родич був директором Українського Кооперативного Банку в Острозі, а також сенатором РП І скликання у 1922-1927 роках.

Варто нагадати силует цього українського сенатора РП і суспільного та урядового діяча на терені Острозького повіту, який у 1924 р. став Здолбунівським повітом.

Лев Маркович народився 28 лютого 1881 р. в Оргеєві в Бесарабії. Батько Дмитро – публіцист і політик, власник маєтку Михалківці на Волині; мати Олена з дому Арандаренко. Навчався в гімназіях у Каліші, а також в обох столицях – Варшаві й Києві. У граді над Дніпром здав іспити на атестат зрілості. Після здачі іспитів на атестат зрілості й після того, як відслужив у війську кавалерії російської армії, вів родинний маєток Михалківці на Волині й протягом 14 років керував тамтешньою Касою Взаємодопомоги, яку організував його батько. У 1917 р. був організатором і головою Виконавчого Комітету гміни Сіянці (яка охоплювала 14 сіл), а також головою Комітету Постачання Продуктів у Сіянцях і в Острозі. У 1919 р. призначений головою Повітового Сейміку.

У 1922 р. був обраний до лав польського сенату за волинським списком № 16 – Блок Національних Меншин РП, Волинське воєводство. Був членом Українського Клубу. Дбаючи

Сенатор Лев Маркович

Фот. Архів

про суспільні інтереси українського населення на Волині й у Польщі, працював у комісіях: правничій і самоврядування.

Два роки раніше, у 1920 році, Лев Маркович запросив до свого села Михалківці колегу Сергія Козицького, пізнішого посла сейму І скликання (1922-1927), котрий отримав мандат також згідно списку № 16 (Блок Національних Меншин РП, Волинське воєводство), а вибрали його з виборчого округу № 58 (Кременець, Дубно, Острог), щоб міг працювати вчителем. Сергій Козицький майже два роки мешкав у гостинному домі приятеля. З часом на 20 аровій ділянці, імовірно подарованої, або даної в користування

Львом Марковичем, Сергій Козицький збудував невеликий дім недалеко села Сіянці, де і жив запрошений вчитель, керівних церковних хорів, збирач фольклору і засновник просвітянського кола. Зберігся договір, складений 8 серпня 1925 р., на основі якого Лев Маркович продав на власність Сергію Козицькому свою власність під назвою «Халківщизна» в Михалківцях у Здолбунівському повіті.

У 1920-1921 роках Лев Дмитрович Маркович перебував на лікуванні у шпиталі у Відні. Після повернення, став директором Українського Кооперативного Банку в Острозі. Був членом Повітової Шкільної Ради, Санітарно-Епідемічної Ради, а також почесним членом «Просвіти». Був також засновником і головою багатьох маслозаводів. Помер 6 грудня 1930 р. в Острозі на Волині.

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Бібліографія:
Коротка біографія на сайті Сеймової Бібліотеки у Варшаві // http://bs.sejm.gov.pl/F?func=find-b&request=000000974&find_code=SYS&local_base=ARS10
T. i W. Rzepeccy, „*Sejm i Senat 1922-1927*”, s. 417 (fot.), 419, 537, 539; A. Bełcikowska, „*Przewodnik*”, 1925, s. 101, 115; „*Skład i komisje Senatu 1923*”, s. 9, 15, 20; „*Parlament RP*”, 1928, s. 335-336, fot. tabl. XXXII; „Diło”, nr 284 z 24 grudnia 1930 r.; Z. Kaczmarek, „*Marszałkowie Senatu II Rzeczypospolitej*”, 1992 (tu mylnie: Markiewicz); „*Kto był kim*”, 1994, s. 532 (fot., oprac. J. Łaptos, A. Mania, K. Stepan); Столярчук Б.Й. „*Маловідомі сторінки фольклориста Сергія Козицького*” // „Історична Волинь” // http://istvolyn.info/index.php?option=com_content&task=view&id=1783&Itemid=25

о. Вітольд-Йосиф Ковалів

Література - Literatura

АЗАЛІЄВІ ГАЇ

Більшим дивом, за рослини, які щезли із саду вченого флориста Бессера, є азалії, вони ростуть, як дикоростуча рослина в Сарненському повіті. Їхнє насіння приволокли, мабуть, колись татари. Дивним капризом природи вони акліматизувалися у волинських пущах і розрослися в гаї, наповнюючи в пору цвітіння околичні ліси одурманюючим запахом.

Густа маса кущів, покрита кремово-помаранчевим цвітом, становить єдиний вид у своєму роді. Цей вид вартий того, щоб туристи приїжджали подивитись на нього. Не зрівнятися з волинськими азаліями ані татранським крокусам, ані альпійським нарцисам!

Як до цього часу, туристів не має і мало хто знає, крім фахівців-ботаніків, про гарне диво. Щодо місцевого населення, то тут воно багато нарікає на азалії і недоречно (на їхню думку) воєводство заборонило їх вирубувати. Яка ж з них користь? Лише страта, тому що під час цвітіння від одурманюючого запаху азалії корови, які тут пасуться, втрачають молоко.

Волинь змінилася за останні двадцять років. Змінилися менталітет, господарство, краєвид. У результаті землеустрою сільських ґрунтів, зникли просторі розлоги полів, над якими пропливали тіні мандруючих хмар, зникли безкраї села, що потопали у вишневих садах. На їхнє місце поля покрили густо розсіяні хутори. На разі ті хутори ще добре не освоєні, не має садків, вражає їхній вид, незабаром вростуть у краєвид і стануть частиною неродючої землі.

Азалія багатоквіткова
Фот. Wikimedia Commons

Зофія Коссак-Щуцька
Фот. Архів

А друге є те, що змінилося: дороги. Колись бита дорога, тобто волинський шлях, була безмежна, широка, нічим не обмежена, хіба що ровом і будяками. Коли осінній вітер поламав будяки, і сніг заповнював рови, шлях пропадав в однорідній білизні полів. Тоді його позначали віхами, а які недбало заткнули, звалювалися при першій заметілі. І була біда необережному,

котрого ніч застала в полі! Він міг блудити до рання, міг крутитися навколо свого власного сліду, міг замерзнути з кіньми на смерть. Кожне село, кожен двір мав свої повісті про тих, що загинули таким чином, і кожна зима додавала свої нові факти.

Нині вже не потрібно віхами назначати шляхи. Від Рівного до Дубна, від Дубна до Кременця, дороги обсаджені деревами, переважно фруктовими. Молоді дерева гарно ростуть, ніхто їх не нищить, не ламає.

Так само важливим, ніж землеустрій, важливішим ніж дороги, провісником нового ладу, що панує на Волині, є школи. Переважно нові, охайні. Отож далеко їм до палаців, які ставлять на Сілезії, однак це школи, школи! Школи це застави, не менш важливі, як станиці Корпусу Охорони Пограниччя (далі: КОП-у). Сірі громадки дітей скорчених, як куропатви на снігу, які прямують від хуторів до школи, це найпрекрасніший посів.

Волинян з крові й кості, Ксаверій Прушинський, у репортажі під заголовком: «*Право до Волині*», перекреслив гротесковий образ пастуха, що хвалився знанням байки Лафонтена, яку вивчив у школі. З поблажливо іронічною посмішкою цей пастух декламує потворно перекручені звуки французької мови, що для них незрозуміла і по суті не потрібна. З цього образу Ксаверій Прушинський робить песимістичні висновки щодо поширення польської школи освіти.

Отож існував період, коли вивчення французької мови було в загальних школах примусове? Прушинський серйозний письменник і списаний ним цей образ є, дійсно правдивим. Цей період безсумнівно був коротким, минув без сліду. Діти не вчать французьку мову, як папуги, натомість вчаться мислити широко людськими категоріями. У корецькій школі, яка розміщувалася ще в старому, російському будинку, під час уроку географії несподівано керівник запитав: «*Хто мені скаже, як потрібно їхати з Корця до Арабської затоки?*».

Гарячі шептання за партами, шум. Однак підноситься одна рука, друга, третя, четверта, п'ята. Очі піднесено блищать.

– Я поїхав би автобусом до Рівного, починає перший, – звідти залізничною дорогою до Варшави, з Варшави до Ґдині, з Ґдині через канал Ла-Манш, вздовж Франції, до Гібралтару, Середземним морем до Суецького каналу…

– Ой, дурний, дурний! – перериває йому другий. – Хочеш найдовшою дорогою їхати, то вже краще навколо Африки… Я б так поїхав: автобусом до Рівного, звідти до Львова, зі Львова до Трієсту і тоді до Середземного моря.

З третьої парти смуглява, кароока шмаркачка зривається з нетерпінням:

Прошу пана куратора, хлопці не мають поняття! Я б поїхала автобусом до Рівного, з Рівного до Львова, зі Львова залізничною дорогою до Чернівців, потім до Констанци, там би сіла на пароплав і через Чорне море, через Босфор, до Середземного моря, до Суецького каналу…

Безсумнівно, що практична жіноча думка вказала їй на коротшу дорогу. Хлопці муркотіли. – Бо ми думали, що потрібно якнайбільше морем… – Зараз увесь клас тягне руки в гору, хочуть додати свої варіанти подорожі. Слова: Констанца, Босфор, Суець, Єгипет, Трієст, не звучать у вухах по-чужому і безплідно, як французькі слова з байки Прушинського пастуха. Це поняття живі, бажані, цікаві. Це охота подорожі, вихід поза свою ґміну, взяти чинну участь у кругообігу світу. Це прагнення, щоб пізнати, знати, поглинутися, читати...

Якщо уряду і суспільству не забракне енергії у боротьбі з поразкою поворотної неграмотності – якщо ці діти після виходу зі школи не забудуть всього, що навчилися, якщо не дамо заглушити сходячого посіву, – можна відчувати себе спокійними про розвиток Волині. І знову вперто, ніби до мрії, думка повертається до понищених, двадцять років тому, дворів, до їхньої високої культури, безповоротно затоптаної, втраченої. Культури по відношенню до екзотичної Волині, як пахучі азалієві гаї і, так само як вони, не потрібного населення.

І знову перед очима постає нав'язливий вид старих книжок, гарних, цінних, кинутих у болото, або оберемками спалених у вогні. Із полегшенням крутиться думка, що цей вид тут ніколи вже не повториться. Культура, яка нині виросте, не буде екзотичною. І хоча можуть статися знову класові рухи, насилля і пожежі, не думаю, щоб хто-небудь ще палив книжки. Уже кожна людина знає, чим є книжка. Замість нищити, забере її собі, або віддасть до бібліотеки. Культура може змінити власника, і це мало важливе. Не знищать її – і це є найважливішим.

Ці потішні рефлексії крутяться в голові, коли око блудить по просторах «закордоном». Стільки кордонів людина бачила в житті й проїхала, кордонів байдужих, або роз'ятрюючих, слушних або неслушних. Жоден з них не робить такого враження, як наш східний кордон. Зазвичай, поставлені на дорозі стовпи здаються імовірніше символом, а їх розміщення у даному пункті – випадковістю. Чому власне тут, не на кілометр далі, не на кілометр ближче? Окрім цього, з одного боку і з другого – такі самі доми, такі самі люди, такі самі звичаї? – Чому?

Азалія понтійська
Фот. Wikimedia Commons

Тут подібні питання не насуваються. Навіть коли б не було тих насипів з віхами і стовпів та бар'єр, пізнаєш відразу, що на цій лінії щось знайомого закінчиться, а щось зовсім протилежне починається. Пізнаєш не лише по собі, відразу за бар'єром, зарослого бур'яном, шосе, по якому протягом двадцяти років ніхто не їздив, лише по загальному виді краєвиду, по чомусь невловимому, і пригнічуючому. Ой, знаємо аж занадто добре, що не все в нашій державі є щасливо і розумно. Однак життя, яке існує по тому боці кордону, хоча бідне, сіре, постійно гальмоване, – це людське життя, яке не позбавлене ані радості, ані надії. Люди живуть, а це вже багато значить. Живуть, розмовляють, голосно поганяють коні, співають, розвозять гній на поля, громадою збираються на ярмарок. Ярмарок відбувається в Корці, й на забитій возами площі, що ніби живцем знята з малюнку Сєстшенцевича, гримить від сміху і гомону. Через шосе, яке веде до Рівного, через снігові замети і вибої, продирається автобус, той самий, який на думку молодих корчан, є основною ниткою, яка поєднує їх з великим і широким світом. У церквах б'ють дзвони, навколо станиці КОП-у крутяться солдати. А там?…Там лежить

пустота, тиша, так раптово, що аж страшно. Ані села, ані домів, ані сліду руху, бо навіть совєтська станиця, що оберігає кордон, є такою невидимою, що око дилетанта шукає її намарно. Можна собі уявляти, що це завмерла земля, на якій припинилося життя.

Нині поля прикривають сніги, але місцеві запевняють, що ці самі пустота і глухота залягають і на совєтському боці весь Божий рік. Села з прикордонної зони були виселені, або знесені. Трактори працюють вночі, або під наглядом, щоб люди не спілкувалися з тутешніми людьми.

Нині на прикордонні комунізму не має. Дуже близький і дуже відомий, втратив свої принади. І зараз потрібно проїхати багато, багато кілометрів, щоб зустріти людей, котрі говорять серйозно про «*великі здобутки совєтів*».

Автобус, яким потрібно проїхати дорогу до Рівного, рушаючи в подорож чи то до затоки арабської, чи будь-де інде, перевалюється з боку на бік, як п'яний. Сонце, яке заходить, відблискує на снігу червоним. Без стовпів, поля хмелю лежать мертвою, чорною щіткою дротів. Нові хутори, вирвані з громади, відлучені від сусідів, стирчать чужими і не своїми. Подібно, коли почали проводити об'єднання земельних ділянок, мало що не вибухла друга революція. Державним комісарам не раз загрожувало життю. Нині опір знищений, а поєднання землі в результаті виявилося таким благословенним, що відповідні інстанції не встигають приймати заяв. Гріх трипілля, колишнього обробляння, негідного для цієї найурожайнішої землі, було стерте і пом'якшене. Подібно, як спалення книжок, вже не повернеться.

На дахах хуторів що раз частіше видніються антени. Радіо дуже популярне на Волині. Так, наприклад, Любомльський повіт недавно був увесь радіофікований. Потрібно замітити, що це є один з найбідніший Волинських повітів, а рекорд радіофікації досяг завдяки добрій і солідарній співпраці старости, католицького священика, шкільного інспектора і самоврядування ґміни.

Антени хитаються на вітрі, приймачі стоять на почесному місці в хатах. Коли б ведучі ще в програмах взяли до уваги цих найвдячніших слухачів! Коли б т. зв. автобуси для села мали такий рівень і відступили від шаблону у виді: «*Olaboga, kumoterku*», вітає, «*co wam opowiem?*»... – і що село, те навіть волинське, слушно вважає за глузування з нього міських панів… Коли б… Але про це іншим разом.

Зофія Коссак

[„Kurier Warszawski" 1939 nr 43.]

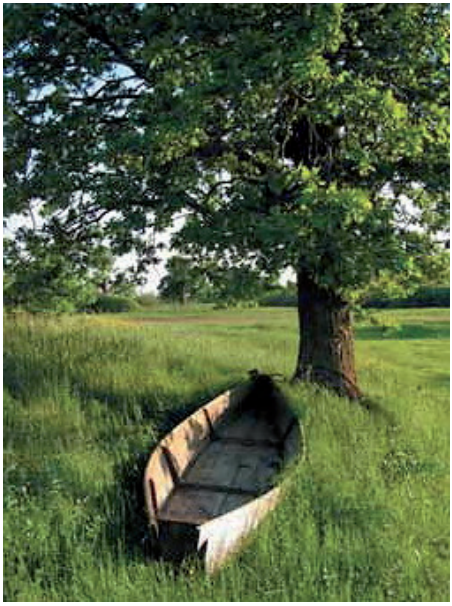

Поліський краєвид
Фот. Данута Вінярек

З польської католицької преси - Z polskiej prasy katolickiej

«РАСИСТКА» РЯТУВАЛА ЄВРЕЇВ

У січні 2007 р. в єврейському місячнику «Midrasz» з'явилася стаття д-ра Аліни Цалої під заголовком «Праведники серед Народів Світу. Важке рятування і гіркота». Авторка, котра протягом багатьох років працює в Єврейському Історичному Інституті обвинувачувала у «*расизмі*» відому католицьку письменницю Зофію Коссак-Щуцьку.

«*Д-р А. Цала – писав у „Нашому Щоденнику" проф. Єжи-Роберт Новак – негідно сфальсифікувала правду про роль найвідомішої польської католицької письменниці. Пишучи про роль польських „Справедливих", котрі рятували євреїв, мимоходом згадала Зофію Коссак, але вкрай у зневажливому контексті. Пише про неї в одному реченні, стверджуючи, що до війни у єврейській справі „голос забирали виключно світські католицькі діячки, як Зофія Коссак-Щуцька, котра дала тоді вираз своїм расистським поглядам"*».

Тим часом Письменниця відіграла під час війни велику роль у рятуванні євреїв, ризикуючи заради них своїм життям і життям своїх близьких. Дають цьому свідоцтво самі євреї. Єврейський дослідник Міхал Ґринберґ у своїй «Книжці справедливих», виданій у 1993 р. у Варшаві, на стор. 254-255 розмістив обширно біографію Коссак-Щуцької, пишучи про неї самі похвали. Він ствердив там, зокрема, що «*Коссак-Шчуцька, письменниця, глибоко віруюча католичка, під час окупації перша розпочала старання про створення організації, яка б зайнялася наданням допомоги євреям. Була також співавторкою концепції покликання при Делегатурі Тимчасового Уряду Комітету Допомоги Євреям ім. Конрада Жеґоти. Такий комітет розпочав діяльність у вересні 1942 р. і діяв до грудня, після чого перетворився в Раду Допомоги Євреям*».

Зофія Коссак-Щуцька

Фот. Архів

Ґринберґ нагадав також, що в 1985 р., через 17 років після смерті, З. Коссак була нагороджена медаллю «Праведник серед Народів Світу». Ірина Сендлерова, нагороджена медаллю «Праведник серед Народів Світу» за врятування біля 2500 єврейських дітей, згадала у своєму свідченні для ізраїльського Yad Vashem, що це, власне, Зофія Коссак-Щуцька організувала першу допомогу для єврейського населення в рамках організації SOS (Суспільної Організації Самооборони), що підлягала Відділу Захисту Людини, керівником якого була Зофія Коссак. Таких вимовних

свідоцтв про велике посвячення З. Коссак для рятування Євреїв, є набагато більше, хоча сама письменниця мала дуже критичну характеристику про відношення євреїв до поляків.

Для д-р Аліни Цалої ті та інші факти, які свідчать про повне посвячення, героїзм, можна сказати, що зусилля для рятування єврейського населення під час окупації, не мають жодного значення. Її не цікавить об'єктивна історія як така. Не важливим є те, що трапилося, не важливим є те, що є правдивим, але важливим є те, що є добрим для неї. Як видно, для себе лише з відомих причин і мети, «*важливе*» є визнання Коссак-Щуцької за «*расистку*». Д-р Цала не бачить також потребу документувати своє бачення. Супроти такої атаки на Зофію Коссак, котра, як католичка, під час війни ризикувала життям, щоб допомагати своїм єврейським близьким, попри те, що мала дуже критичну характеристику про відносини євреїв до поляків, не можна мовчати. Атакуючи З. Коссак-Щуцьку, як мниму «*расистку*» до війни, без спроби доказу такої характеристики, д-р Цала зробила наукову маніпуляцію.

Конференція є протестом проти такої маніпуляції і фальсифікації історії доктором Цалою, а також є нагодою для показання правдивої історії про ангажування письменниці в героїчну справу рятування євреїв. Це є також черговою ініціативою наближення польському суспільству історичної правди, особливо про польсько-єврейські відносини, до якої, попри свободи слова, має воно ускладнений доступ.

Анджей Кораб

[„Niedziela" 2007 nr 11.]

Спадщина - Dziedzictwo

КНЯЗЬ РОМАН САНГУШКО

Коли на палацовій терасі з'явилася постать старого князя, натовп збунтованих солдат завив від радості. Старець стояв з гордо піднятою головою, намагаючись промовити до своїх катів. Мав ще малу надію на будь-яке примирення. Навколо палацу лежали розкидані поламані меблі, книжки, безліч документів, розтоптані родові портрети і вибиті вікна. Можливо мав надію, що мешканці Славути, котрим так багато зробив добра, стануть на його захист. Після сказаних кількох речень, його стягнули солдафони в садок і били по обличчю, копали ногами і ганьбили. Спочатку хотіли втопити старця, але коли вже були над ставом біля саду, хтось крикнув, – «*Зачем туда? Здесь с ним*

покончим!» – І мов би на закінчення кинутого гасла, пхнув прикладом князя в плечі. Почалася різня. Група солдат кинулася на старого князя і довгими російськими штиками, один за другим, штрикали тіло. Князь закрився руками, але відразу пішли в хід карабінні колби. Удари падали на лису голову старця, аж закривавлена і зранена впала нерухомо додолу. Коли солдафони наситились, схопили нерухоме тіло за ноги і заволокли до поближнього моргу. Один з наочних свідків цього злочину «*... бачив волоченого за ноги князя. Біле, як молоко, волосся, яке колом оточувало його лису голову, було тоді брудним від куряви стежки, по якій його волокли. Покалічена голова підскакувала на її вибоїнах, тіло залишало після себе великий слід крові*». – написав Вацлав Оласікович в книжці «*Хлопець зі Славути*». Так загинув Роман-Дам'ян, останній із славутських князів Сангушків.

Він був найстаршим сином Ізабелли з Любомирських і Владислава Сангушки. Народився 17 жовтня 1832 року. Прожив рівно 85 років. Після смерті Романа-Станіслава, а також його молодшого брата Владислава-Ієроніма, спадкоємцем славутських володінь став молодий Роман-Дам'ян Сангушко. Це був великий пан, шанувальник мистецтва, книжок і науки, не сторонився від полювань і від того всього, що у ті давні часи звалося сільським життям. У молодості служив у гвардії в Петербурзі, як і його стрий-засланець. Тоді, власне, на закінчення служби, цар Олександр II подарував йому свій портрет. Молодий князь, хоча і патріот, як усі Сангушки, не мав упереджень, повісив портрет імператора на почесному місці у своєму кабінеті. Це йому не перешкоджало плекати пам'ять про героїчного стрия, про батька та інших предків роду, який виводився від брата самого Яґелли, Федора. Оточена лісами Славута, з прекрасним палацом була ідеальним місцем для життя, принаймні до часу коли у світі було все передбаченим і мирним. Так було протягом більшої частини життя князя Романа-Дам'яна Сангушки, у кінці прийшла І світова війна. Містечко протривало у воєнну завірюху, по простій причині – розташоване здаля від фронтів. Однак не протривало більшовицьку революцію. Першого листопада 1917 року до палацу в Славуті увірвалися збунтовані солдати 264 резервного полку піхоти – помилково багато біографів називали їх совєтськими. П'яні в дошку солдати почали грабіж. Розбивали дзеркала і люстри, розвалювали бібліотеку, розкрадали колекцію нумізматів і роздирали на шматки полотна старих майстрів. 85-ти літній тоді князь Роман дивився на це все спокійно, бо не можна ставати в поперек історії, коли немає найменшого шансу на успіх. Офіцери полку приглядалися цьому всьому і не могли нічого зробити, тому що солдати загрожували їм смертю. Збунтованому війську війна вже набридла, солдати були розбурхані більшовицькою агітацією і дезертирували з фронту, щоб розправитися з «експлуататорами». В іншій версії смерті Романа-Дам'яна Сангушки дізнаємося, що коли прийшла пора на князівський кабінет, вояки не могли повірити в те, що побачили. Відразу над столом висів портрет його імператорської величності Олександра II, того самого, котрого вбили бомбою. Якби саме провидіння послало п'яним солдатам такий символ для профанації. Однак вони не зняли портрет зі стіни, не потоптали його чоботами і не побили позолочену раму. Наказали зробити це князю Романові. Старий і хворий спадкоємець Славути не послухав п'яного війська і не зняв портрет. Адже він отримав його від самого царя. Отож так ввічливо відмовив збунтованим солдатам виконати їхнє покірне прохання. Прийомна дочка

князя Романа-Дам'яна Єва Ришевська пише у своїх спогадах, що її батька закололи штиками у власному кабінеті. Згідно інших версій цієї події солдати застрелили князя з револьверу. Після трьох днів відбувся великий похорон князя, на якому промовляли представники всіх релігій, що існували у той час в Україні. Останки поховані у крипті костелу святої Дороти. Після більшовицької революції, останки викинули з костелу і поховали під костельним муром. Відразу після події 1 листопада до Славути приїхали полки ще регулярної російської армії і прогнали бунтівників, а злочинців заарештували. Уся прислуга і мешканці палацу мусили тікати від збунтованих ватаг до Галичини. До нині зберігся лист лісника, скерований до княгині Констанції Сангушкової з Гумниськ, в якому описано важку ситуацію і драматизм тих днів: «*Вельми Шановна Княгиньо! Найпокорніший слуга Алоїз Глоусок, колишній лісничий у Його Святості Романа-Владислава Сангушка в селі Голики, повіт Славута, найпокірніше звертається з цим проханням і вірить, що Вельми Шановна Княгиня його не відкине, а саме: Я поступив на службу підлісничим маєтку Його Святості Князя Романа-Владислава Сангушка в 1903 році, де виконував обов'язки до 1916 року. Від 1916 року і до 1919 року був призначений заступником лісничого Р. Ушпольського і С. Єзьора у цьому самому маєтку. Тому що в останній час з моєю усією родиною був оточений нападницькими бандами розбійників, мусив подякувати за службу і з родиною, під охороною 14 Полку Уланів, виїхати до родини дружини, що жила в Галичині. Наш виїзд був таким поспішним, що за 6 годин солдати спакували речі і ми виїхали о 12 год. вночі, отже я не міг отримати зарплату і свідоцтва, це Управління лісництва мало мені їх вислати поштою до Мжиглода, що до цього часу не зробили*». Протягом років місце поховання князя затерлося в пам'яті мешканців Славути. У тому році до Тарновського музею дійшла відомість, що останки князя Романа-Дам'яна знайдені. Музей почав старання про перенесення їх до Тарнова, до каплиці на Старому Цвинтарі, де стоїть пустий саркофаг, призначений для князя. Для доповнення формальностей, необхідна була згода родини Сангушків, але, однак, до сьогодні Тарновський музей не отримав відповіді на скеровані прохання. Чому? Проте в каплиці поховані всі брати князя. Можливо дуже приятельські відносини князя до російського царя і цілковите відсторонення від найближчої родини, тарновський Сангушків? Як більшість магнатських садиб на території України, славутська резиденція була зруйнована під час революції 1917-1918 роках. Кухня, а також інші будови були цілковито спалені під час бунту солдат 264-го полку піхоти – тоді ж і загинув князь Роман. Частково був зруйнований і пограбований палац, який майже до 1922 року стояв руїною, а пізніше був розібраний згідно розпорядження радянської влади. Таким чином, з усієї резиденції князів Сангушків залишилися лише стайні й костел святої Дороти. До нині збереглося не багато садиб, а багато крипт, цвинтарних каплиць, і величних гробниць, які дають свідоцтво повільного вимирання одного з найбільших магнатських родів Речі Посполитої.

(Література: Wacław Olasikowicz – «Chłopak ze Sławuty»; J. Marszalka – «Wielki Przewodnik po Tarnowie»)

Єжи Ройтер

[„Gazeta Krakowska"]

Серед книжок - Wśród książek

ВСТУП ДО «ВИБОРУ ЛИСТІВ» БЛАЖЕННОГО ОТЦЯ ЯНА БЕЙЗИМА SI

Син січневого повстанця, який народився на Волині, довголітній вихователь молоді в конвіктах Товариства Ісусового (Єзуїтів) у Тернополі й Хирові, слуга Божий о. Ян Бейзим (1850-1912) маючи 48 років виїхав на Мадагаскар «*до обслуговування прокажених*». Це було рішення цілком зріле, осмислене і омолене.

Перша станиця, яку огорнув поляк, була на Червоному Острові, це був лепрозорій в Амбагівурака біля Тананаріви, де перебувало майже 150 хворих. Вони знаходилися в цілковитому опущенні, у пустелі, далеко від здорових людей, жили у бараках, що валилися, які більше відповідали для тварин, ніж для людей. Серед хворих панувала вкрай велика матеріальна і моральна нужди, багато людей помирало з голоду, бракувало навіть найпримітивнішої лікарської опіки. Прокажених мучили венеричні хвороби, короста і воші. Колоніальний уряд і більшість суспільства позбавили нещасних права до існування, вважаючи їх за виродків, негідних називатися людьми.

Першим чином о. Бейзима, що було нечуване в історії місій на Мадагаскарі, було замешкання на постійно серед прокажених. Місіонер віддав «*чорним пеcклятам*» – так він назвав своїх підопічних – всю свою силу, талант, організаторські здібності, а, передусім, велике серце. Ділився із хворими своєю скромною порцією рису, жебрав для них, старався придбати одяг, ремонтував бідні помешкання, надаючи їм гідність. Перев'язуючи рани на тілі, лікував також душі, наближаючи їх до Господа Бога і до святих таїнств. Це була героїчна любов, якою хотів уподібнитися до нещасливих у всьому, окрім гріха. Отець Бейзим признався, що просив Матір Божу, щоб «*схотіла торкнути його міцною проказою*». Хотів прийняти «цю дрібницю», щоб випросити у Господа Бога поліпшення долі хворих і «*спасіння якнайбільшої кількості прокажених*». Вважав, що будучи прокаженим, буде мати право сказати Господу Ісусу: «*Віддав душу за своїх братів*».

Посвячення і жертовне служіння «*найнещаднішим з нещасливих*» дали плоди ще іншим ділам, які вчинили о. Бейзима прекурсором сучасної опіки над прокаженими. Відразу, після зіткнення з ситуацією хворих на Мадагаскарі, поляк сказав настоятелю місії о. Алоїзу Бардонові: «*Необхідними є шпиталь, а не такі печери як ті, лікар і сестри милосердя, або інші черниці*».

Ця ідея цілком захопила Місіонера і свідчить про проникаючий його погляд на проблеми прокажених. У час, коли проказа була невиліковною, а прокажених вважали за «*живі трупи*», коли заражених відокремлювали від суспільства, о. Бейзим, не маючи копійки за душею, вирішив будувати для них правдивий шпиталь, щоб їх лікувати і давати надію.

Відповідний терен під будівництво знайшовся в місцевості Марана недалеко Фянарантсоа, де існував невеликий притулок для прокажених. Туди він відправився з попереднього місця перебування і в січні 1903 року почав будівництво. Однак швидко

з'явилися труднощі. Вони походили, зокрема, з боку настоятелів місії, котрі з неохотою і скептично відносилися до цієї справи – стверджуючи, що йому це не вдасться, тому що о. Бейзим не засновує колонію прокажених, як є зазвичай, а будує шпиталь, в якому буде обов'язковим розділення статі, на що мальгаші не погодяться. На всі закиди Місіонер відповів з непохитною вірою, що шпиталь є ділом Пресвятої Матері і за Її допомогою прості люди погодяться і зможуть зберегти Божі заповіді.

Пропри багатьох колод, що кидали йому під ноги, слуга Божий послідовно реалізував свій план. Наглядав за кожною деталлю будови, і нерідко сам хапався за лопату і тачку. Особливо зайнявся оздобленням каплиці, використовуючи свій талант різьбяра. Відкриття шпиталю відбулося 16 серпня 1911 року. Окрім просторої каплиці, дому для місіонерів і другого дому для черниць, та аптеки, амбулаторії і необхідних господарських будівель, – цей комплекс охоплював два великих павільйони, окремо для чоловіків і окремо для жінок, які могли розмістити разом 140 хворих. Для їхнього обслуговування о. Бейзим спровадив черниці зі згромадження св. Йосифа з Клюні.

Недовго було дане місіонерові тішитися із відкриття найгарнішого лікувального закладу на Мадагаскарі, тому що помер 2 жовтня 1912 року. Смерть не дала йому також виконати велику мрію його серця – поїхати на Сахалін і працювати серед каторжників, котрих вважав за більш нещасливих, ніж прокажених.

Смерть поляка відбилася у світі голосним відлунням. У французьких, англійських, німецьких, італійських та іспанських часописах з'явилося багато статей, у яких виражали своє захоплення від його постави і діла, яке він створив. Ця справа розвинулася і протривала до наших днів. У деяких роках шпиталь був так переповнений, що мусили декому відмовляти. Нині вилікування перевищують смерть.

Пам'ять про апостола прокажених триває на Мадагаскарі і в Польщі. Це проявляється різними способами, але найбільше показний є той факт, що за його заступництвом заносять люди прохання до Бога і отримують різноманітні благодаті. Отже маймо надію, що Бог вислухає прохання про винесення на вівтарі о. Яна Бейзима. Декрет Конгрегації у Справах Канонізації про героїчність його чеснот і життя був проголошений у Ватикані в присутності Святішого Отця 21 грудня 1992 року.

Самаританська діяльність о. Бейзима на Мадагаскарі, а особливо його духовний силует, наближає нам щедра кореспонденція, яка залишилася після нього.

Слуга Божий, прагнучи зібрати як найбільше пожертвувань, писав листи до «Католицьких Місій» та до інших часописів, а також до приватних осіб з проханням про допомогу: «*З кожною поштою* – визнав 28 січня 1900 року – *мушу вислати, як завжди, принаймні кільканадцять листів, в найрізноманітніші сторони, тому поспішаю, як завжди, з писанням стільки, скільки можу. Ніколи мені до цього не снилося, що муситиму колись у житті так переписуватися. Ось, наприклад, недавно вислав листи до Америки, Італії, Росії, Франції і Галичини. Аж легше зітхнув, коли все це відправив. Але трудна рада, положення моїх убогих вимагає того, щоб жебрати, тому мушу мазати*».

Результат кореспонденції був надзвичайний. Вона пробуджувала зацікавленість з огляду на оригінальність і показ стилю, простоту і гумор, і що важливіше, влучала в людські серця. Читачі щораз більше приймалися долею хворих в Амбагівурака і будівництвом шпиталю в Марані й часто висилали вдовий гріш, із усіх трьох окупацій польських земель,

для прокажених братів. На думку Станіслава Тарновського, відомого історика літератури, професора Яґеллонського Університету, листи о. Бейзима створили немовби якийсь своєрідний ґатунок, гідний того, щоб він залишився в літературі назавжди.

Частина кореспонденції о. Яна Бейзима була вже публікована. Це, передусім, торкається листів, писаних до «*Католицьких Місій*» і друкованих на сторінках того ж місячника в 1899-1912 роках. Швидко також з'явилися книжкові видання: О. Ян Бейзим і прокажені на Мадагаскарі, Краків 1900, 1901, 1902, 1904, і 1927 (останнє видання, найобширніше, має заголовок: «*Листи о. Яна Бейзима TJ, апостола прокажених на Мадагаскарі*»).

Деякі листи о. Яна Бейзима були також опубліковані, або передруковані за його життя у таких часописах: «Відлуння з Африки» (яке вийшло польською, французькою, англійською, італійською, німецькою, португальською, угорською, чеською, словацькою мовами), «*З Хирова*», «*Річники поширення віри*», «*Католицький Перегляд*», «*Les Missiones Catholigues*», а також у шкільних виписках для IV класу гімназії, як приклад описових листів.

Вибір приватних листів о. Яна Бейзима, писаних до о. Мартина Чернинського TJ, з'явився у місячнику «*Знак*» (ч. 154, серпень 1975, стор. 1044-1079) в рубриці «*Свідки історії*», в опрацюванні о. Чеслава Дронжка SI. У книжці цього ж автора Слуга прокажених (Краків 1977, 1980, 1985) знаходяться фрагменти листів вже друкованих, а також до цього часу не опублікованих. Решта кореспонденції о. Бейзима, яка збереглася, що налічує 643 листи (багато з них має по кілька сторінок), залишається в рукописах і знаходиться в Архіві Провінції Південної Польщі.

Нині друге видання листів о. Бейзима під заголовком „*Апостол Мадагаскару*", приготоване під кутом показання найважливіших рис духовності: живої віри, безстрашної надії, а також жертовної любові, вираженої в чинах християнського милосердя. Ця духовність, отримана в школі св. Ігнатія Лойолі, у всьому шукає більшої слави Божої і більшого добра людей – «*чорних писклят*», котрим о. Бейзим творив на Червоному Острові умови життя, що гідні людини і Божої дитини.

Постать і духовність Місіонера є актуальні і в наш час. Це підкреслив Йоан Павло II під час своєї апостольської подорожі на Мадагаскар. 1 травня 1989 року Папа відвідав місто Фіанарантсоа, неподалік якого розташована Марана і де знаходиться шпиталь о. Бейзима. Чорний пастир цієї Церкви архієпископ Ґілберт Раманантоаніна вручив Йоанові Павлу II на пам'ять його візиту трохи малгашської землі, зібраної з могили Поляка. Нав'язуючи до цього символічного жесту, Святіший Отець сказав: «*Ми вдячні о. Бейзимові за те, що віддав всю свою енергію і всю свою любов на служіння прокаженим. Збудував для них шпиталь, котрий існує до нині. У Марані, в самому центрі страждання, служив ближнім, там молився і збудував надію.*

Згадуючи постать о. Яна Бейзима, хотів би привітати всіх тих, котрі посвячуються сьогодні служінню хворим. І хотів би сказати усім хворим на проказу та іншим хворим, тут, і у всьому вашому краї, як же міцно Церква прагне, щоб було зроблено все, що є можливим для подолання хвороби, яка їх торкнулася, і дуже надіється на їх молитви і їх жертви, і як міцно Церква їх любить».

о. Чеслав Дронжек

Рим, в урочистість Цариці Польщі 2002 р.
[Błogosławiony Ojciec Jan Beyzym SJ, „*Apostoł Madagaskaru. Wybór listów*", Kraków 2002, s. 21- 23.]

Свідчення - Świadectwo

ТЯЖКО ЙДЕ, ЯК З КАМЕНЯ

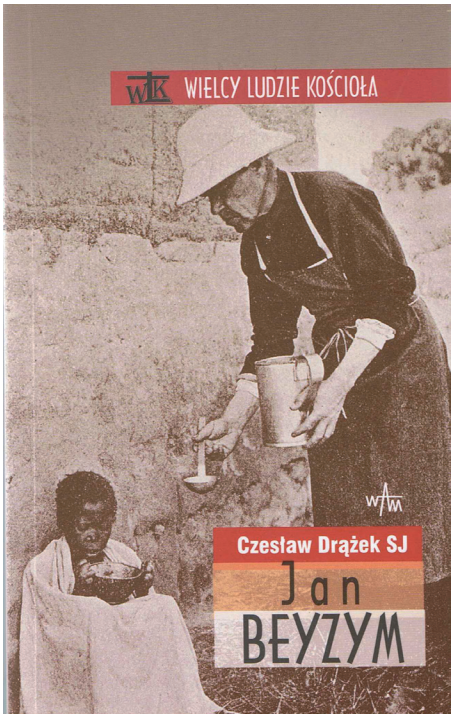

Ще до цього часу я не освоївся з тутешнім кліматом; постійно докучає мені малярія; – то трохи спаде, то знову хапає. Коли малярія то важко працювати, маю часто до 40 градусів гарячки. Зараз пишу лист, маючи малярію, яка є у мене вже тиждень. За краєм, а особливо за конвіктом [1], впродовж тужу, постійно знаходжуся в кімнаті для хворих між дітьми. Св. о. Ігнатій по природі був дуже запальним, а пересилюючись, дійшов до того, що його вважали за флегматика. Він, імовірно, випросив мені у Господа Бога, щоб мене випробував у терпеливості. Отець можливо знає, що по природі я порядно купаний у гарячій воді, а тим часом Господь Бог мені постійно говорить очікувати. Отець був сам свідком, скільки я чекав на виїзд у Кракові. Зараз також мушу чекати. Прошу собі уявити, що як спакувався у Кракові, так до сьогодні спакований, – хоч зараз їдь. Розпакувати скриню не можу, бо ще немає постійного кутка, щоб я міг що-небудь розкласти і серйозно взятися до роботи. Все це не приємно, це правда, але я тішуся, що можу хоча б щось принаймні офірувати Пресвятій Матері, виконуючи практично, що нам св. отець Ігнатій рекомендує у роздумах de fundamento [2], повну байдужість щодо здоров'я, успіху, невдачі і т.д., бо саме роздум, тобто сама теорія без практики, не дуже згодиться. Усе це, зрештою, дрібниці, про які і говорити не варто, від скалки з Господнього Хреста, які в результаті мого зречення, здаються мені прикрістю. Найбільше мені болить і мучить убогість моїх бідних хворих.

Приходжу до них щосуботи (поки постійно не буду жити у притулку), щоб їм відправити в неділю св. Месу. Не повірить дорогий Отець, як мені прикро там з'являтися. Прийду туди, забезпечу останніми таїнствами, хто більше хворий; поховаю, як є померлий, потім іду трохи між хворих, потішу лише добрим словом, бо більше нічого не маю. Ця біднота жаліється мені на свої біди (окрім прокази ще найрізноманітніші хвороби), а я нічого не можу порадити, бо нічого не маю. Один із них мені скаржився на сильний біль у шлунку, – запитав через перекладача, чи щось забагато несвіжого з'їв (вони їдять, що під руки попаде), а той бідний відповів, що протягом трьох днів нічого в устах не

мав! Я віддав йому свій хліб, іншим сказав, що буду старатися придбати ліки. Повернувся до помешкання, заплакав, представив всю справу Пресвятій Матері – і по справі, бо що більше можу зробити.

Тут з хворими потрібно бути дуже обережним, бо, окрім прокази, розповсюджений між ними сифіліс, короста і воші. Цьому я не дивуюся, бо як же бідаки мають митися, або причісуватися, не маючи на руках пальців. Так далі в жодній мірі не може бути. Моєю ідеєю є збудувати шпиталь на якихось 200 хворих і спровадити 3, або 4 Сестри Милосердя. Не маю на це ані цента, тому не перестану надоїдати Пресвятій Матері, щоб схотіла на це дати потрібні засоби. Тут про це немає мови, бо Мальгаші дуже бідні, а Європейців небагато, і то у більшій мірі самі керівники і військові. Отож розіслав, де тільки вдалося, листи з проханням про милостиню. Важко йде, як з каменю, це правда, але потішаюся словами св. отця Ігнатія, котрий часто повторював, що там де більше труднощів, там потрібно сподіватися щедріших плодів.

Мальгашів дуже багато приходить до костелу, Європейців не видно, от часом один, або двох; між Мальгашами ще є багато поган, дасть Бог, що їх всіх, або принаймні багато з них, вдасться охрестити. У моєму притулку 140 і трохи хворих (кілька померло), а в цьому числі кілька десятків ще є язичників не охрещених. Маю надію, що як навчуся дещо говорити їхньою мовою, то за Божою ласкою і допомогою зможу їх охрестити.

Сьогодні я дізнався, що і уряд і жителі цього краю, не вважають прокажених за людей, лише за якихось покидьків людського суспільства. Їх виганяють із міст і сіл, нехай йдуть, де хочуть, щоб лише не були між здоровими, – у них прокажений, – це прокажений, але не людина. Багато хто з тих нещасливих волочиться по безлюдних місцях доти, поки можуть, аж до виснаження, падають і гинуть з голоду, біля доріг багато хто з них жебрає, але мало хто дасть якусь милостиню, всі від них втікають. Родичі цих бідаків часом змилуються та щось їм дадуть, або тримають їх в якомусь кутку в себе, але це рідкі випадки.

о. Ян Бейзим SI

Примітки:
[1] Отець Бейзим перед своїм виїздом на Мадагаскар працював кілька років у хирівському конвікті як опікун лікарні.
[2] Впроваджуючи роздуми у «*Духовних вправах*» св. Ігнатія Лойолі – так званий «*фундамент*» або «*перший і основий принцип*» «*Вправ*».

[Błogosławiony Ojciec Jan Beyzym SJ, „*Apostoł Madagaskaru. Wybór listów*", Kraków 2002, s. 21- 23.]

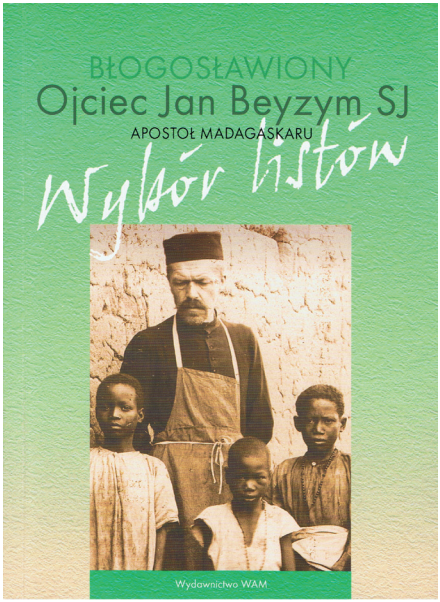

(Не) Багато років тому - (Nie) dawno temu

…А БІЛА СУКЕНКА ЗАЛИШТЬСЯ У ШАФІ…

Я рідко буваю в моїх родинних Стараховицях. Протягом кількох років допомагаю подільським полякам відшукати свою національну тотожність. Тому, тоді коли приїхав до дому на Великдень, мені до рук потрапило останнє число «*Голосу від серця*». Це добре, бо завдяки цьому можу низько поклонитися парафіянам з Маївки (мікрорайон Стараховиць – прип. З.Л.), подякувати за гостинність і жертовність, з якими зустрічаються мої вінницькі учні. І за гарні сукеночки до першого причастя, які нам передавав настоятель о. Олександр Сікора.

Так було також на початку листопада 1995 року. П'ятеро дівчаток, котрі брали участь у гуртках декламації віршів, організованих молодіжним Домом Культури, повертаючись із занять, зайшли на плебанію. Вони заспівали кілька пісень, а потім, з обдарованими повними торбами з гарними, білими сукенками, помандрували до гостинних домів стараховичан. По дорозі сперечалися: кому припаде найгарніша сукенка. Кілька з них готувалося до першої повної зустрічі з Богом.

Не маючи 10-ти років, Юлія Маркевич уявляла собі, як урочисто буде виглядати під час наближаючого облаткового вечора. Юлія гарно співала і теж із запалом співала колядки. Уже у Вінниці записали її спів на відео касету, але не в цій сніжно-білій сукенці, що походила зі Стараховиць. Вона чекала у шафі на найважливішу урочистість!...

На жаль, у лютому проклятий Чорнобиль згадав про Юлію. Так само і про десятки, сотні її ровесників, народжених у нещасливому вісімдесят шостому році. Юлія захворіла на білокрів'я. Перше шпиталь у Вінниці, пізніше клініка у Києві, в кінці спеціалізована клініка в Італії… На св. Месі, в наміренні Юлії, відправленої у Вінницькому костелі, разом молилися її колеги: католики, православні, баптисти, євреї, діти, котрі ніколи до цього часу на своєму шляху не зустрічали Бога… О. Юстин, настоятель, капуцин з Кракова, виголосив зворушливу проповідь. Усі зібрані кошти він передав на лікування Юлії.

На місцевому телебаченні раз за разом показували фрагменти коляди, яку співала Юлія разом з номером, спеціально закладеного, рахунку. Потрібні були гроші. Великі гроші!... Кілька мільярдів карбованців обіцяв мер Вінниці. Обіцяв!... На жаль, важливішими були виплати для страйкуючих донецьких гірників. Для Юлі вже не вистачило!...

Допомогли ченці з італійського містечка Атріпальді, які прийняли на кілька місяців до себе дівчину і її матір …Коли ми були в Стараховицях, то їй писали і дзвонили. З України до Італії не завжди доходили листи. А Юлія тішилася, що лікування дає результати. Ми домовилися на чергові вечори колядок, отож в кінці листопада, Юлія мала вже повернутися до нас, до Вінниці… Не повернулася, померла 17 грудня… І мабуть буде співати своїм дзвінким голоском маленькому Ісусові далеко, в небі?... А гарненька, біла до першого причастя сукенка, залишиться в шафі… Тому що не можна було, з огляду на санітарні приписи, відкрити металеву домовину після привезення Юлії до Вінниці.

Що раз більше моїх вінницьких учнів, особливо тих, народжених у вісімдесят шостому, серйозно хворіє.

Проклятий, страшний Чорнобилю! Скільки їх ще забереш?...

Збігнєв Лєвінський

Луцькі єпископи - Biskupi łuccy

ЗИҐМУНТ ЧИЖОВСЬКИЙ 1666

Зиґмунт Чижовський народився як син Александра, дідича на Войславіцях і Смілові і Ельжбєти Петеївни, дочки барона de Giers. Його рід (гербу Топор) виводився із краківської землі, але назву взяв від Чижова на Сандомирщині. Чижовці не належали до шляхти, особливо заможної, не виконували значних функцій у локальній ієрархії чиновників. Дядьками майбутнього єпископа були Ієронім і Кшиштоф Чижовські, а також близькі узи його рідні поєднували, зокрема, із Зборовськими і Кішками.

Перебіг життя Зиґмунта Чижовського залишається, як до цього часу, слабо висвітлений. В опрацюваннях присвячених Луцькій дієцезії, зазвичай, про нього взагалі не згадують, тому що він помер майже через кілька днів після його преконізації (призначення), і взагалі він не встиг прийняти єпископське урядування. Не знаємо де Чижовський навчався і коли вирішив стати духовним. Як у випадку багатьох, серед тодішніх єпископів, і його кар'єра вела через монарший двір, що підтверджується в 40-х роках XVII століття, як королівський секретар раніше Владислава IV, а потім Яна II Казимира. Імовірно, власне, завдяки протекції Вазів Зигмунт Чижовський отримав титул каноніка в капітулах: кафедральній у Плоцьку і колегіатській у Варшаві (тоді в Познанській дієцезії). Особливу довіру мав у королевича Кароля Фердинанда Вази (молодшого брата обох королів), полоцький єпископ у 1643-1655 роках, котрий бачив у ньому відданого співпрацівника, і він

Костел у Войславіцах, уфундований Миколайом Чижовським
Фот. Wikimedia Commons

при будь-якій нагоді його підвищував. Чижовський тоді отримав прелатури плоцького декана і пултуського препозита, а також парадиське абатство (в управління). Коли після смерті вроцлавського ординарія Миколая Ґнєвоша († 7 жовтня 1654), король Ян II Казимир призначив його наступником дотеперішнього єпископа з Познані Казимира-Флоріана Чарторийського, то на місце того познанську столицю мав прийняти актуальний полоцький суфраган Войцех Толібовсьий, у зв'язку з цим на суфрагану, яка тоді була в Плоцьку, Кароль Фердинанд Ваза висунув власне Чижовського. Справу, яку підтримав монарх, передали до Риму, однак раніше, ніж там були винесені рішення, полоцький ординарій помер 9/10 травня 1655 року. Через кілька місяців, 25 жовтня 1655 року, новий римський папа Олександр VII призначив Зиґмунта Чижовського титулярним єпископом Lacedaemonia

і помічником у Плоцьку, затвердивши кільканадцять днів раніше (11 жовтня 1655 року) переведення на плоцьке єпископство дотеперішнього холмського ординарія Яна Ґємбіцького (молодшого брата Андрія, луцького єпископа в 1638-1654 роках). Імовірно, також із його рук новопризначений суфраган прийняв хіротонію.

У Плоцькій дієцезії Чижовський був єпископом майже десять років. Спочатку в цей період був наїзд шведів («шведський потоп»), який приніс велике спустошення також і на Мазовії. Єпископ Чижовський тоді брав участь у збереженні кафедральної плоцької скарбниці, з якої, що найцінніші коштовності, були депоновані на час воєнної пожежі в Ґданську. Сам також дав значну суму на народне ополчення. Будучи від 1652 р. також митрополичим каноніком у Ґнєзні, Зиґмунта Чижовського запропонували в 1659 р. тамтешньою капітулою на посаду ґнєзненського суфрагана, однак вкінці перемогла чиясь інша кандидатура. Натомість йому самому припала через рік прелатура декана там же в Ґнєзні (1660 рік). Також у 1663 році, Чижовський був причетний у значній мірі до угамування військової конфедерації, бо через наїзди їхніх учасників нищились у країні деякі церковні цінності.

Оцінюючи вірність і відданість дотеперішнього плоцького суфрагана для дому Вазів, король Ян II Казимир довірив йому, вільне після смерті Яна Людвіка Степковського (Стемпковського), кам'янецьке єпископство. Папа Олександр VII дав згоду на це переведення 1 вересня 1664 року, разом з тим дозволяючи Чижовському на збереження плоцької деканії і канонікату в колегіатській капітулі у Варшаві. Через два роки, після винесення Миколая Пражмовського на столицю Примаса Польщі, цей же монарх підвищив кам'янецького ординарія на пастиря луцької дієцезії. І у цьому випадку Апостольська Столиця схилилася до королівського призначення. Булла переведення (разом із дозволом на збереження ще протягом п'яти років варшавської канонії) була виставлена 15 грудня 1666 року, про призначення на луцьке єпископство, однак вже він не довідався, бо помер у переддень вігілії Різдва Христового, 23 грудня того ж року. Місце його спочинку до цього часу не відоме.

Кшиштоф-Рафал Прокоп

[Krzysztof Rafał Prokop, „Sylwetki biskupów łuckich", Biały Dunajec – Ostróg 2001, s. 110-112.]

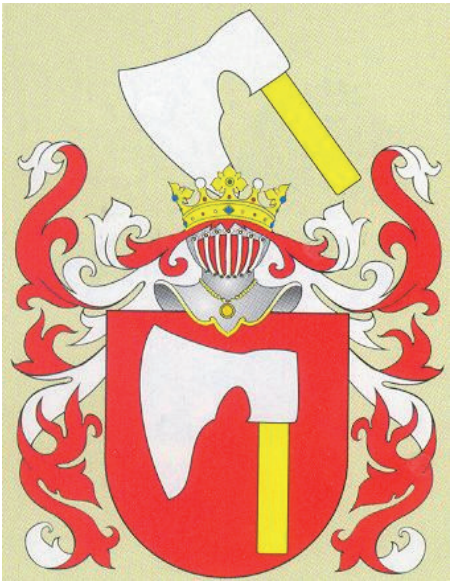

Топор
– герб єп. Зиґмунта Чижовського